

Delavska enotnost

GLASILO GLAVNEGA ODBORA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Leto V. — Št. 48.

Ljubljana, 2. decembra 1949

Izvod 3 din

Z izpolnitvijo plana so številni kolektivi proslavili Dan republike

Kolektivi, ki so s predčasno izpolnitvijo plana počastili Dan republike, 29. november, so naslednji:

Tovarna poljedelskih strojev Bataje, Mariborska pivovarna, Remont Ljubljana, Pivovarna Laško, rudnik Timav, topilnica rudnika Mežica, rudnik Krmelj, kamnolom Kokra, Crvena zvezda v Solkanu, žaga Bohinjska Bela, Tovarna igrač Novo mesto, žaga Radohova vas, saleška lesna industrija, Tekstilna tovarna Majšperk, Tekstilna tovarna Zapuže, Zvezda Kranj, Tekstilna Kočevje, »Obutev« Kranj, Tovarna perila Ptuj, Slatinsko podjetje Rogaska Slatina in Radenska Slatina, tiskarna »Ljudske pravice«, Triglavsko tiskarna v Ljubljani, nadzornišvo proge Gorica in St. Peter, LIP St. Peter, Kemična tovarna Celje, GG Bled, Železarna Štore, »Tribuna« Ljubljana, »Utensilia«, Ljubljana, Tovarna kos in spov Trzin, Elektromontaža Ljubljana, Tovarna dekorativnih tkanin Ljubljana, Ortopedska

delavnica Ljubljana, Slikoplesk Ljubljana, Čepica Ljubljana, Blasnikova tiskarna Ljubljana, Kuverta Ljubljana, Gradbena 5 gradbišče 4, Gradbena 5 mizarstvo, klavnica MLO Ljubljana, Vozovno tehnična, lokomotivska tehnična služba Ljubljana, Tovarna naravnih in umetnih brusov Maribor, »Sava« Kranj, rudnik Idrija, Tovarna celuloze Goričane, »Celuloza« Prevalje, Steklarna Hrastnik, služba za veze v Ljubljani, Usnjarna Ljutomer, Pletenična Kranj, mariborska plinarica, »Karozerija« Maribor, lesno podjetje Ruše, Tovarna obutev Maribor, Zabojska Poljčane, Okrajno prevoziško podjetje Ptuj, SAP Maribor, postaja Hodoš, Tovarna sadnih sokov Celje, Glavna direkcija usnjarske industrije-predelovalna, Tovarna finega pohištva Trzin, Tovarna glasbil Menges, Tovarna meril Slovenjgradec, Tovarna strojil Majšperk, Kopitarna Sevnica in Tovarna električnega orodja Begunje.

25. NOVEMBRA JE KLJUČAVNIČARSKO PODJETJE MLO KOČEVJE SLAVILO IZPOLNITEV PLANA

Podjetje je imelo nalogo plansko izdelati šest vrst artiklov. Stalno se je moralo boriti s pomanjkanjem strokovnih moči in čeprav je ostalo trenutno brez kvalificiranih delavcev, se je kader vajencev obvezal, da bo plan dosežen in obljubo so častno izpolnili. Starejši vajenci so toliko izvežbani, da so bili zmogni nadomestiti kvalificirane moči, kar je nemala zasluga energičnega in skrbnega poslovođa tov. Južnica, ki je znal svoje vajence pridobiti z vztrajno strokovno in politično vzgojo, da so se zavedali, da imajo pri izpolnjevanju naše petletke tudi lokalna podjetja svoj delež in da so dolžna prispevati po svojih močeh k izpolnitvi planskih nalog.

Ker je imelo podjetje težave z dobavo surovin za plansko delo, si je moralo pomagati na ta način, da je potrebne surovine dobavilo pri drugih državnih podjetjih v zamenjavo za svoje izdelke, izgotovljene izven plana.

TOVARNA STROJIL MAJŠPERK MED NAJBOLJŠIMI

Tovarna strojil v Majšperku je že 15. t. m. izpolnila letni plan po vrednosti, po količini ga je pa presegla. Letos so posvetili vso ekvivalenčno vrednost izdelkov. Uspeh je, da zdaj poznajo njihov hrasov, koštanjev in smrekov ekstrakt tudi v tujini — ime Majšperk jim pove vse. Dosegli so največjo kakovost izdelkov in plan izpolnili prej, kakor so se zavezali.

V tovarni dela pet brigad. Najboljši brigadir Simon Krnež je odlikovan tudi, ko so začeli delati po Sirotanovičem načinu. Septembra so dosegli največjo proizvodnjo, odkar tovarna obstoji.

Značilno je, da v Majšperku pravijo, ko jih vprašajo, kako je z delovnimi močmi pri njih: »Skoraj prosijo nas, da bi jih vzeli v tovarno«. To razume, ko sprevidiš, da v tovarni vzorno ekribijo za delovnega človeka. Tovarna ima izvrstno menzo, ki jo oskrbuje tovarniška eko-

nomija. Na šestih hektarih zemlje pridelajo vse, kar menza potrebuje. Tovarna ima tudi industrijski magazin. Ko so industrijski magazini tekmovali med seboj, se je majšperški izkazal kot eden najboljših v državi. Tovarna ima tudi velik vinograd, ki prispeva menzi dobro vino. Letos so pridelali 4500 litrov vina ter dosegli v bližnji in daljni okolici največji donos. Razen tega so pridelali 6000 kilogramov izvrstnih jabolk in naredili 3000 litrov jabolčnika. Nadalje so zgradili ambulanto, ki je tudi vzorna.

Kolektiv je s prostovoljnimi delom zgradil kinematografsko dvorano, za napake aparature in drugega materiala pa je vsak posameznik žrtvoval po 4 ure mesečne zasluzke. Zgradili bodo tudi stanovanjsko hišo, plavalni bazen in razširili ekonomijo. V tem je ekribnost njihovih velikih proizvodnih uspehov. Delovni kolektiv je letos prejel prehodno republiško zastavo in vse kaže, da jo bo tudi obdržal.

Tudi prometne naloge so bile izpolnjene v Sloveniji pred 29. novembrom

Kakor vsi delovni kolektivi raznih delovnih področij, tako si tudi pri prometu prizadevajo, da bi s čim večjim uspehom izpolnili letni plan. Doslej so naši železničarji dosegli zelo velike delovne zmage sprito težavnih nalog, ki jih morajo opraviti med petletko. Delovni kolektiv ljubljanske železniške direkcije so izpolnili svojo obljubo, da bodo prevozní plan dosegli pred Dnevom republike.

Prevozní plan so izpolnili takole: do 25. t. m. pri naloženih vozovih za 102,2%, po naloženi teži blaga za 101,2 odstotka, po statistični obremenitvi vozov 100,0 odstotno, po obteku vozov za 112%, po dnevnem povprečnem nakladanju za 102,1% in po skupnem delu pri prevoznem planu za 101,8%. Železnica ni kriča 0,4% dejanskih potreb po vagonih. To pa je prevesem krivda transportantov, ki bi morali uporabiti tudi nedelje in noči za nakladanje in razkladanje. Da bo mogoče nadaljnje prometne naloge neovirano izpolnjevati, bo treba takoj odpraviti napake, ki so doslej ovirale izpolnjevanje prevoznega plana.

Med drugimi železniškimi kolektivi so letni plan izpolnile tudi mizarke delavnice železniškega gradbenega podjetja št. 5. Po letnem planu bi morali izdelati v dveh obratih v Ljubljani in Mariboru 1500 oken in prav toliko vrat. Izdelali pa so 200 oken in 1005 vrat. Pri okenih so plan presegli količinsko in po vrednosti za 33%.

Zelo velik uspeh je tudi, da je slovenska direkcija za promet s svojimi podjetji predčasno izpolnila letni plan. To sta omogočili predvsem podjetji »Slovenija avtopromet — Ljubljana« (SAB), ki je že 4. oktobra opravila svojo letno plansko nalogo, in celjsko podjetje, ki je plan izpolnilo 23. t. m. Direkcija je plan izpolnila 23. t. m. za 103%.

Rudarji Pečovnika so izpolnili letni plan 35 dni pred rokom

Delovni kolektiv rudnika Pečovnik je 27. XI. izpolnil letni plan 35 dni pred rokom. To je že četrty premočnik v Sloveniji, ki je izpolnil obljubo rudarjev.

9 DNI PRED DANO OBLJUBO IN 41 DNI PRED ROKOM

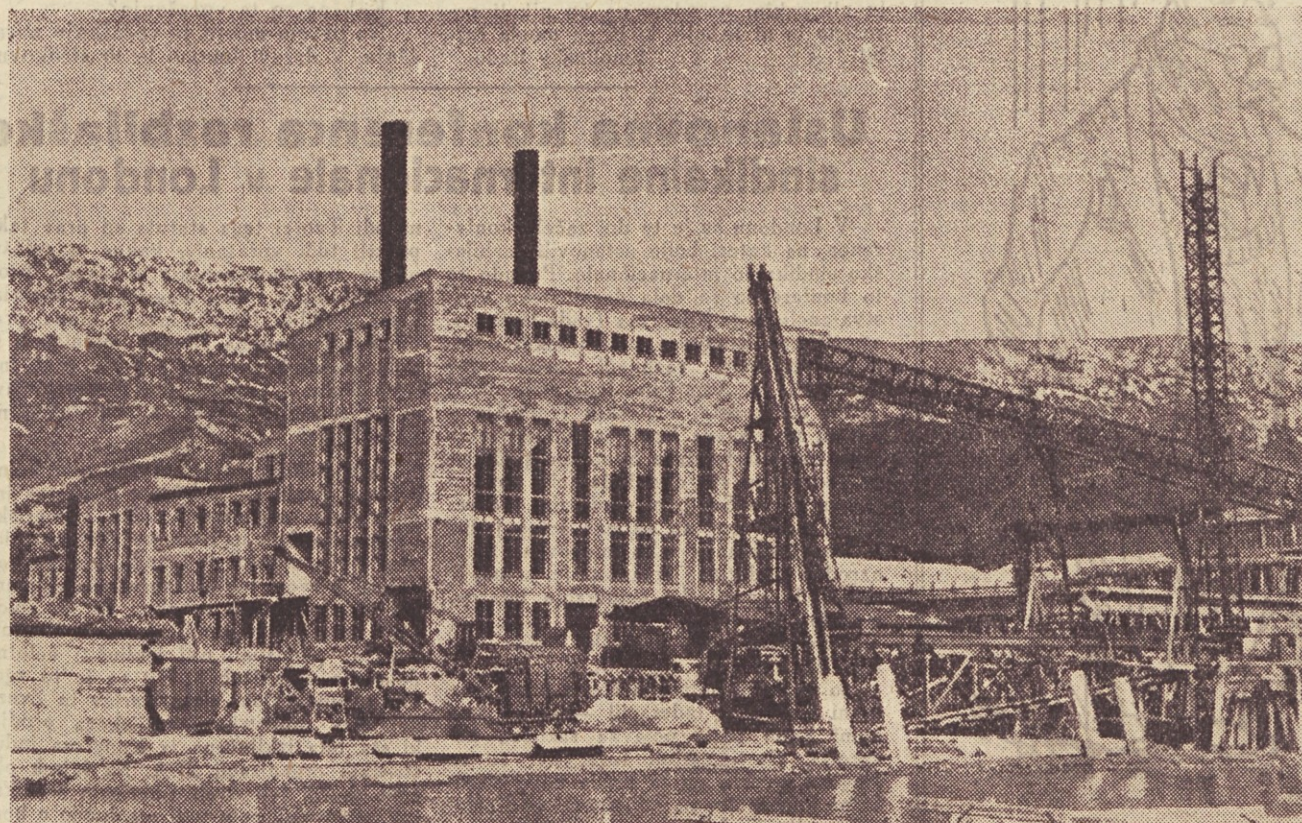
Delavci mestnega podjetja »Primorje« dočkali Dan republike s svojo delovno zmago — z dosega plana.

Častno so izpolnili svoje naloge

Dne 25. novembra je delovni kolektiv Tovarne lesovine in lepenske Prevalje izpolnil svoj proizvodni plan.

V prvem polletju plana sicer niso dosegli, zato so se s podvojenimi silami zagrizli v delo. Uspeh ni izostal.

S tem, ko je delovni kolektiv dosegel letni plan 36 dni pred rokom, čeprav je številčno majhen, je dokazal svojo zavednost v borbi za zgraditev socializma.

V Kaštelu Sućurcu pri Splitu je na Dan republike začela obratovati nova tovarna »Jugovnik«, ki bo proizvajala plastično maso polivinil — klorid. Tovarna je ena največjih in najmodernejših te vrste na svetu. Osnovne surovine za proizvodnjo plastične mase polivinil-klorida so: karbid, sol, električna energija in elektrode. Prav zato, ker je teh surovin v naši državi dovolj, se bo ta vrsta industrije razvijala zelo hitro.

Poleg mase za izolacijo kablov in žic se bo plastična masa uporabljala tudi v radio industriji. Od predmetov široke potrošnje pa bomo na bazi vinila izdelovali tudi dežne plašče, kape, čevlje, preproge, umetno kožo za tapaciranje stolov in sedežev, kovčke, torbe itd. Zaenkrat se bodo vsi ti proizvodi iz polivinila izdelovali v tovarni »Jugovnik«, razen pa ko se bo ta vrsta industrije še bolj razvila, nameravajo v »Jugovnik« izdelovati samo trdi in mehki polivinil, ki se bo potem v drugih tovarnah predeloval v končne proizvode. — Na sliki: Električna centrala tovarne »Jugovnik«.

VALJARNA DEBELE PLOČEVINE NA JESENICAH dokaz sposobnosti in poguma naših delovnih ljudi

V torek, na praznik Republike, je bila izročena v obratovanje valjarna za debele pločevine na Jesenicah, o kateri smo v našem listu že obširno pisali. Ob tej priliki je graditeljem čestital tudi predsednik vlade LRS Miha Marinko, ki je med drugim dejal:

Če z današnjimi našimi očmi — po vseh teh težkih izkušnjah zadnjega leta in pol, ki jih imamo z njimi — pogledamo nekaj let nazaj, vidimo popolnoma jasno prave razloge, zakaj so že leta 1946 in 1947 cincali pred sklenitvijo pogodbe za nabavo peterih plavžev, za katere je prosilo naše državno vodstvo. Mi smo takrat dobrodušno verjeli v njihove izgovore na njihove lastne težave, s katerimi so odlašali z dobavo plavžev in postavljali 5 in še večletne dobavne roke, na katere mi nismo mogli čakati. Danes jasno vidimo, da so oni že takrat zahrbtno vodili politiko gospodarskega podjarmljevanja. Oni niso imeli namena, da bi kar kolj dali iz svojih rok, kar bi pomagalo industrializaciji naše dežele. In tudi niso dali. V teku zadnjega leta pa so prisilili tudi druge vzhodnoevropske dežele, ki so padle v njihovo odvisnost, da prekinejo dobavljanje industrijskih naprav. Mi imamo konkretne primere, kako so hoteli preprečiti našo današnjo proslavo. Do letošnjega maja so nas vlekli za nos okrog dobave načrtov in armature za potisno peč ter specialnih elektromotorjev za progo valjarne. S kako zagrizeno doslednostjo gredo po tej poti, kaže še drug konkreten primer s hidrocentralo v Mostah. S svojo brutalnostjo so šli do skrajnih meja svojih močností, da so segli tudi pa dobavah privatne firme v sovjetski okupacijski coní v Avstriji, ko je ta že nakladala na vagonne hidroelektrične naprave, ki jih je ona izdelala po specialnih načrtih za to centralo. Samo njim se

imamo zahvaliti, da v Mostah še niso začeli z montažo hidroelektričnih naprav.

Takih in podobnih primerov imamo celo vrsto v raznih krajih Jugoslavije. Toda kakor drugod po Jugoslaviji, tako ste se tudi tu lotili, da z lastnimi sredstvi in iznajdljivostjo rešujete zažgato, v katero so nas pahnil kominformovski voditelji.

Tu je dokaz sposobnosti, iznajdljivosti, poguma, patriotičnega zanosa vas, naših tehničnih strokovnjakov, praktične spretnosti in marljivosti naših mojstrov, monterjev, strokovnih delavcev. Skladnemu sodelovanju in delovnemu poletu celotnega graditeljskega kolektiva na Jesenicah, na samem mestu gradnje, v projektični, livarni, v strojni in mehaničnih delavnicah, v litostroju, v tovarni »Rade Končar« in »Franc Leskošek« v Guštanj, Železniku in drugih tovarnah ter pri »Gradisu« — se ima naša socialistična skupnost zahvaliti za ta nov, nad vse dragocen objekt naše težke industrije.

Naša socialistična skupnost in njeno vodstvo vam zato izrekata vso zahvalo in globoko priznanje.

Tu sem, na lice mesta, naj bi prišli naši »kritiki« in nesramni klevetniki, da ugotove dejansko »stanje Komunistične partije Jugoslavije«. Tu bi videli našo pravo stvarnost. Tu bi spoznali revolucionarni delovni polet našega delavskega razreda. Spoznali bi učinek njihove zahrbtno politike klevetanja in sabotaže, ki so ga dosegli pri naši ljudski inteligenci, zlasti tehnični, ki se je z objavo famozne resolucije s podvojenim silo vrgla na rešitev ogromnih tehničnih nalog, ki so se poslej nakopičile na njenih rame-nih. Če je kdo izmed teh dotlej še dvomil v izgled naše prihodnosti, se je poslej iz užajenega patriotičnega in stanovskega ponosa lotil dela. Narodna zavest in ljubezen do svoje rodne dežele je bila močnejša od vseh predsodkov.

Nove tovarne in veliki objekti petletke

Ne samo vsak mesec, skoraj vsak dan dosežemo nove uspehe zaradi naporega dela naših ljudi pri socialistični graditvi domovine. O tem govori dejstvo, da je veliko število podjetij že izpolnilo svoje letne plane. O tem nam govore novi objekti, ki bodo decembra stavljeni v pogon in to niso tako imenovani mali objekti, ki so tudi važni za socialistično graditev, temveč veliki objekti petletnega plana. Prav zaradi tega, ker oni najbolj prikazujejo našo stvarnost, je treba o njih spregovoriti nekaj besedi.

Na cesti Bratstvo in enotnost, ki povezuje dve največji središči naše države, Beograd in Zagreb, zaključujejo poslednja dela. Da je ta avtocesta izgrajena v tako rekordnem roku, se moramo zahvaliti naši junaški mladini in pripadnikom Jugoslovanske armade, ki so pomagali mladinskih brigadam, da bo ta objekt dokončan še v tem letu. Izgraditi moderno avtocesto, dolgo 392 km, ni lahko delo. Ni za države, ki razpolagajo z moderno tehniko, toda mladina naše države je s svojim navdušenjem in silnim delovnim poletom obvladala vse ovire in poklonila svoji domovini še en velik objekt petletnega plana. Vredno bi se bilo zaustaviti in podrobneje opisati delovni polet naše mladine, toda če povemo, da se vrača z avtoceste nad 50.000 mladincev, ki nosijo na prsih udarniški znak, je dovolj povedanega.

Končana so zadnja dela na železniški progi Šabac—Koviljača—Zvornik, dolgi 74 km. Proga je bila izročena prometu, kar pomeni hkrati še en veliki prispevek k dvigu gospodarske moči naše države. To progo so izgradile enote naše Armade s pomočjo frontnih brigad in tako še enkrat dokazuje, da je Jugoslovanska armada ne samo čuvar, temveč aktivni graditelj socializma v Jugoslaviji.

Dograjen je prvi agregat na veliki kostolski centrali z 10.500 kilovattimi urami, v prihodnjem letu pa bodo dograjeni še trije agregati, vsak po 10.500 kilovattih ur. To pomeni, da bo njena zmogljivost odgovarjala delovni sili 420.000 ljudi. Beograd, ki je v poslednjem času občutil pomanjkanje električne energije, bo dobil okrepitev iz kostolske termocentrale, ki bo oskrbovala z električno energijo tudi rudarski bazen v vzhodni Srbiji.

Na jadranski obali je začela obratovati velika tovarna plastičnih mas »Jugovnik«, tovarna novih kapacitet in velikih objektov, predvidenih v petletnem planu, katere letna proizvodnja bo znašala 5.000.000 kg plastičnih mas. Kako velik je ta objekt, najbolje pričča dejstvo, da so potrošili za graditev tovarne in za nabavo naprav eno milijardo din.

Obratovati je začela tudi nova Siemens-Martinova peč v Zenici. Po kratkem obratovanju prve peči bo dogotov-

ljena tudi druga peč, s čimer se bo naša metalurgija močno okrepila.

Na Dan republike je začela obratovati razširjena in popolnoma mehanizirana valjarna debele pločevine na Jesenicah, katere zmogljivost je za 260% večja od dosedanje. Proizvode te valjarne bodo uporabljali v ladjedelnicah, pri graditvi železniških mostov, za žerjave in parne kotle.

29. novembra so zakurili novo visoko peč železarne Sisak, katero so povsem zgradili naši mojstri in katere proizvodnja bo znašala skoraj polovico skupne proizvodnje surovega železa v stari Jugoslaviji leta 1939. Ta visoka peč je velikega pomena za izpolnjevanje planov črne metalurgije, to pa pomeni, da je velikega pomena za vso našo industrijo.

Dokončali so z montažo in na Dan republike je začela obratovati naša največja srednjevalovna radio postaja v Obrenovcu, ki je hkrati tudi ena največjih srednjevalovnih radio postaj v Evropi. Kaj pomeni ta postaja, vidimo, če povemo samo to, da bodo resnico o Jugoslaviji poslušali ne le na valovih 20 kilovattov, kot doslej, temveč na valovih 150 kilovattov.

Na Dan republike je začela obratovati tudi naša druga velika srednjevalovna postaja v Zagrebu z jakostjo 135 kilovattov.

Pri koncu so priprave za začetek obratovanja tovarne sulfite celuloze v Prijedoru, ki bo v prihodnjem letu izdelala 11.000 ton, leta 1951 pa se bo njena proizvodnja dvignila za dvakrat, tako da bomo popolnoma osamosvojili našo industrijo papirja. O veličini te tovarne govori dejstvo, da je bilo že do sedaj izdanih za njeno graditev 400.000.000 din.

Velik uspeh so dosegli graditelji Novega Beograda, ki zaključujejo zadnja dela na študentskem naselju, ki bo sprejelo 4500 študentov.

V Novem Beogradu so začeli z deli na 40. petnadstropnih hišah, v katere se bo leta 1950 od februarja naprej vselilo 2800 družin. Razen tega bodo do konca leta spravili pod streho zgradbo Predsedstva vlade in novega velikega hotela.

Poleg teh objektov so pri kraju dela še na vrsti drugih, ki se zdijo manjši, vendar so prav tako važni za izpolnitev nalog, postavljenih v petletnem planu. Sem spada velika ranžirna postaja v Vinikovih, ki je danes najmodernejša ranžirna postaja v naši državi in ki je bila do včeraj ozko grlo v našem prometu.

Dograjenih je nekaj večjih tovarn, ki so v sklopu republiške industrije, vendar so prav tako važni objekti petletke, kakor na primer Tovarna gradbenih strojev Jastrebarsko, tovarna montažnih stavb v Davidovičih, velika oljana na Hrvaškem, tovarna poljedelskih strojev v Tuzli itd.

Na Lonjskem polju je že popolnoma melioriranih 4200 ha zemljišča, tako da tudi tukaj naši ljudje izpolnjujejo naloge petletnega plana, itd. itd.

Ti in podobni uspehi nam govore, da so se delovne množice naše države, ki so vzele oblast v svoje roke, pokazale sposobne, da preuredijo kapitalistično družbo po socialističnih načelih in da je delavski razred sposobna, da bolje organizira gospodarstvo in ga bolje vodi, kakor bivši lastniki, domači in tuji kapitalisti.

JUGOSLAVIJA JE PRVA V ZGODOVINI uresničila načela socialistične pomoči zaostalim državam

Na noto naše vlade, s katero prekinjamo pogodbo o prijateljstvu, je izročila albanska vlada noto, ki je polna laži in žaljivih obrekovanj. Zato priobčujemo članek, kaj je Albanija dobivala od nas v časih, ko nam je še vsega primanjkovalo.

Nova, neodvisna albanska država je uživala od vsega svojega nastanka vse simpatije in vso pomoč jugoslovanske države. Posamezni albanski voditelji so često prihajali v Beograd, kjer jim je dajala jugoslovanska vlada na razpolago shemo vseh svojih ministrstev in ustanov, kar je pripomoglo pri organiziranju posameznih ministrstev albanske vlade. Šef jugoslovanske misije v Tirani je Albanecem zlasti pomagal, da so se znašli v vprašanju organizacije financ, sindikatov, združenjstva itd.

Jugoslavija je pomagala tudi na kulturnem področju. V Albanijo je bil poslan ugledni srbski gledališki igralec Boža Nikolič, ki je vključil mnogim oviram organiziral v Tirani prvo albansko narodno gledališče. Na raznih jugoslovanskih strokovnih šolah se je šolalo 750 mladih Albancev, ki so imeli brezplačno vso oskrbo. Več kot 200 albanskih študentov na naših univerzah je prejemale mesečne štipendije. Za vse to nam ni plačala albanska vlada niti lekta. V maju 1948 je delovalo v Albaniji 537 jugoslovanskih strokovnjakov, med njimi inženirji, arheologi, arhitekti in drugi.

Jugoslavija je pošiljala v Albanijo često zdravniške ekipe in pomagala organizirati albansko civilno sanitetno službo.

Tudi pri formiranju moderne albanske vojske je dala Jugoslavija vse svoje izkušnje. Čestočasrat je v ta namen poslala v Albanijo svoje strokovnjake in instruktore. V jugoslovanskih vojaških šolah se je samo v letu 1948 šolalo 225 Albancev. Tudi glede politične izobrazbe borev je nudila naša vojska vso pomoč. Nudila je številne svoje napotke, instrukcije, načrte, priročnike in učbenike, da so jih Albanci lahko uporabljali v svojih edinicah. Jugoslavija je preskrbovala albansko vojsko tudi z vojnim materialom in potrebščinami, ne da bi načela vprašanje, kdaj bodo plačane. Od poletja 1945 do poletja 1948 je šlo iz jugoslovanske države blagajne v ta namen 704.791.000 din.

Ne bomo govorili o naši pomoči v znesku 40.000.000 din ob priliki katastrofalnih poplav v letu 1947. Enver Hodža, predsednik albanske vlade, se je takrat zahvalil maršalu Titu s temile besedami: »... Izražam upanje, da se bomo lahko oddolžili za to gesto solidarnosti...«

Kakor je znano, je sklenila Jugoslavija z Albanijo več gospodarskih pogodb, tako pogodbo o vskladenju gospodarskih planov, o carinski uniji in o izenačenju valut. Da bi Albanija mogla izpolnjevati določila teh pogodb, ji je podelila Jugoslavija kredit dveh milijard dinarjev, ne da bi bilo sploh določeno, kdaj in kako bo ta kredit vrnjen. Na seji ljudske skupščine LR Albanije 17. junija 1947 je dejal pomočnik albanskega ministra za finance: »Sedanja dragocena pomoč v znesku dveh milijard dinarjev pomeni 56,73% vseh dohodkov našega državnega proračuna... Bratski jugoslovanski narodi nam sedaj pomagajo... z edinim namenom, da bi se naše gospodarstvo dvignilo...«

Ta pomoč v znesku dveh milijard dinarjev se je najbolj poznala v razvoju albanske industrije. Domala vse tovarne, zgrajene v tem obdobju, so bile zgrajene z napravami, ki jih je dobavila Jugoslavija. Tako tovarna za predelavo konoplje v Rogožini, sladkorna tovarna v Korči, tovarna marmelade v Elbasanu, dalje ti-

skarna v Tirani, avtomatska telefonska centrala v Tirani, radijska postaja v Tirani ter velika hidrocentrala pri Tirani.

Pomoč pri gradnji 43 km dolge železniške proge Drač-Pečin, prve albanske železnice, je terjala od Jugoslavije znatnih žrtev. Jugoslavija je dala ves strokovni kader, vse orodje ter vsa prevozna sredstva (140 tovornih avtomobilov). Ko Češkoslovaška ni ob pravem času dobavila naročenih tračnic, je vzela jugoslovanska vlada od tračnic, pripravljenih za polaganje na jugoslovanskih progah, 19 kilometrov tračnic in jih poslala v Albanijo. Ker pa to seveda še ni zadostovalo, so v Jugoslaviji demontirali s prog okoli Beograda in Ljubljane nadaljnjih 24 kilometrov tračnic, v železarni Zenica pa so ustanovili proizvodnjo tračnic za progo Samac-Sarajevo samo, da bi lahko izdelali še ostale manjkajoče tračnice za to albansko progo. S posebnimi vlaki so jih pošiljali v Dubrovnik, kjer so bili za nakladanje na ladjo mobilizirani pristaniški delavci in organizacije ljudske fronte, ki so v dveh nočeh in enem dnevu nepretrganega požrtvovalnega dela naložili zadnjo partijo 1700 ton teh tračnic, samo da bi lahko do objubljenega roka dospeli v draško pristanišče. V Draču pa je ta ladja, natovorjena s tračnicami, tri dni stala in čakala, da bi jo Albanci začeli iztovarjati.

V kmetijstvu je bila izpolnitev setvenega plana omogočena z jugoslovanskimi dobavami semena. Dobavljali smo tudi traktorje in umetna gnojila. Vsem tem stvarim se je Jugoslavija na ljubo Albaniji odpovedala, čeprav bi jih sama nujno potrebovala. Traktorje je morala kupiti Jugoslavija v inozemstvu za dragocene devize. Na drugi strani pa so se dogajali v Albaniji primeri sabotaže, kot n. pr. da je deset traktorjev, poslanih v začetku leta 1947, vse leto rjavelo v nekem skladišču, jugoslovansko seme pa je gnilo po domala vseh albanskih skladiščih. (Baškimi, 15. oktobra 1947.)

Takoj po vojni je bilo v Albaniji vprašanje prehrane zelo kritično. Čeprav je bila takrat Jugoslavija v zelo težkem položaju zaradi hudih suš, je vendar ustregla albanski prošnji in je v letu 1945 poslala Albaniji 2900 ton pšenice in 5700 ton koruze. V letu 1946 pa je, ne da bi zahtevala kakršno koli povračilo, poklonila Albaniji 20.000 ton pšenice in koruze. Maršal Tito je o tem takole govoril v Ljudski skupščini:

»... Ali naj mi kot narod, ki ve, kaj pomeni trpljenje, mirno gledamo, kako je albanski narod zapuščen od vseh zaveznikov in strda in umira, da bi po zamisli teh zaveznikov lažje postal njihov plen? Mi kaj takega nismo mogli storiti in smo pomagali, kolikor smo mogli in še bomo pomagali, če bo potrebno...«

Tudi v letu 1947 je poslala Jugoslavija Albaniji na osnovi trgovinskega sporazuma 20.000 ton pšenice in 2500 ton koruze. Kaj je pomenila ta pomoč albanskemu narodu, je najbolj razvidno iz primerjave dnevnih obrokov kruha v Albaniji in v Jugoslaviji v letu 1947. V Jugoslaviji so prejeli takrat težki delavci dnevno 650 gramov kruha, v Albaniji pa 900 gramov. Medtem ko so lahki delavci prejeli v Jugoslaviji dnevno 350 gramov kruha, so dobivali takrat v Albaniji lahki delavci 700 gramov kruha.

Albanija se je preskrbovala tudi s sladkorjem, z marmelado, s konzerviranimi ribami in s konzerviranim mesom izključno iz Jugoslavije.

V letu 1947 je dobila Albanija iz Jugoslavije na osnovi kredita dveh milijard dinarjev sledeče predmete: 3 železniške lokomotive, 69 železniških vagonov, 210 avtomobilov, 3 ribiške ladje, 278 kmetij-

skih strojev, 1900 ton surovega železa, 191 raznih strojev in 130 elektromotorjev, 5700 ton umetnih gnojil in 78.000 m² stekla.

Za svojo trgovino s tujino je uporabljala Albanija jugoslovanski trgovski aparat, ker svojega sploh ni imela. Pri tem je Jugoslavija kupovala zanjo blago iz svojih sredstev z dragimi devizami, dočim bi ji vračala Albanija v dinarjih iz že omenjenega kredita. Pri izvozu albanskega blaga je imela Jugoslavija velike izgube, kajti cene, po katerih je v Albaniji to blago kupovala, so bile zaradi zaostalosti albanske proizvodnje mnogo višje od cen istega blaga na svetovnem trgu, po katerih je morala Jugoslavija v tujini to blago prodajati. Cena blister bakru je bila na primer v Albaniji 81.688 lekov za tono, dočim je bila svetovna cena blister bakru le 22.000 lekov za tono. Tako je znašala celotna izguba Jugoslavije pri bakru 41.781.600 din, pri tobaču 57 milijonov din, pri nafti pa 29.250.000 din. So pa tudi proizvođači, pri katerih so bile albanske cene nižje od svetovnih. Toda vendar je bil celotni efekt tega trgovanja izguba 53 milijonov dinarjev. Zakaj je Jugoslavija sklepala z Albanijo take pogodbe? Ali morda zato, ker ni znala trgovati? Ne. Ti novi, resnično socialistični odnosi so bili postavljeni tako, da je bolj razvita in močna Jugoslavija dajala iz svoje akumulacije albanski akumulaciji (saj je bila Jugoslavija zainteresirana na hitrem gospodarskem razvoju Albanije, ker bi v nasprotnem primeru Albanija stalno obremenjevala jugoslovansko socialistično gospodarstvo). Tovariš Djilas je ob priliki ratifikacije jugoslovansko-albanskega trgovinskega sporazuma takole dejal: »Stvarni razlogi za sklenitev takšne pogodbe so v želji narodov Jugoslavije in v želji tovariša Tita, da bi pomagali albanskemu narodu v borbi za njegovo neodvisnost...«

Velike olajšave je prinesla Albaniji odprava carinskih meja med obema državama. Prebivalci albanskih obmejnih krajev so lahko nakupovali v Jugoslaviji na prostem trgu predmete široke potrošnje. Razen tega je dobila albanska vlada pravico, da bi poleg tega kupila v Jugoslaviji na prostem trgu še za 50 milijonov dinarjev blaga in ga nato brez carine pripeljala v Albanijo. Kakšne zahteve po jugoslovanskem blagu so postavljali albanski trgovinski predstavniki, bodo povedali naslednji primeri.

Konec leta 1945 so zahtevali 1.200.000 zvezkov, kar je predstavljalo na vsako glavo albanskega prebivalstva po en zvezek. Da bi ustregla tej njihovi prošnji, je vzela vlada FLRJ papir iz kontingenca posameznih ljudskih republik, skupaj 30.000 ton. Iz tega papirja so naredili v Beogradu zahtevane zvezke, na katerih so morale biti na prošnjo Albancev na platnicah izdelane posebne slike...

Od zagrebške tovarne »Velebit« so zahtevali 10.000 kg vanilijev praška, kar znaša enoletno potrošnjo vanilina v Jugoslaviji, ki ima peknajstkrat več prebivalstva. Dalje so zahtevali 92 ton paste za čevlje (deset vagonov), 63 ton sidola, 15 ton masti za parkete, 200.000 peres in 25 ton zobe paste!

Posebno značilen pa je tale primer. »Strokovnjaki« Planske komisije LR Albanije so poslali Zvezni planski komisiji FLRJ tudi naročilo za 70.000 pincof za izdiranje obrvi. Torej odsej naj bi si vsak deseti odrasli Albanc z lastno pincofeto rval obrvi!

Po vsem tem, kar smo navedli, albanska vlada ni ravnala modro, ko je zavrgla in izdala naše prijateljstvo. Se se spominjamo besed, katere je izrekel predsednik albanske vlade Enver Hodža na Bledu takrat, ko je obiskal Slovenijo. Takole je dejal: »Sovražniki naših ljudstev so napeli vse sile, da bi nas razdelili, da bi nas podjarmili. Toda med nami ni bilo in ne bo nesporazumov... Mi dolgujemo jugoslovanskim narodom za njihovo bratsko pomoč vso hvaležnost! Zato pa to bratstvo med jugoslovanskimi in albanskim narodom ne bo nikoli porušeno in ni je sile, ki bi ga mogla razbiti...« Smolinsky Rado.

Ustanovna konferenca razbijaške sindikalne internacionale v Londonu

V Londonu se je te dni začela konferenca, na kateri bodo ustanovili razbijaško sindikalno internacionalo. Pobudo za to konferenco so dala desničarska vodstva angleškega Kongresa Trade-Unionov, ameriškega Kongresa industrijskih organizacij in znani razbijači mednarodne enotnosti iz Ameriške federacije dela. Odkar sta vodstvi angleških Trade-Unionov in ameriškega Kongresa industrijskih organizacij izetopili iz Svetovne sindikalne federacije zeta obe federaciji povzročili razkol v Svetovni sindikalni federaciji. Zaradi tega so sklicali letos junija v Ženevi sestanek tako imenovane mednarodne sindikalne organizacije, ki naj bi pripravila razbijaško sindikalno internacionalo.

Čeprav so tako angleški, kakor tudi ameriški razbijači oglašali v eni stvari, — to je, da je potrebna borba proti Svetovni sindikalni federaciji — so se med njimi kljub temu pojavila različna nasprotja, zlasti zaradi tega, ker so se Angleži upirali, da bi prišla nova sindikalna internacionala popolnoma pod ameriški vpliv. Toda desničarsko vodstvo angleških sindikatov je pristalo na ameriške pogoje, tako da je teko imenovani pripravljali odbor končno izdelal načrt statuta za novo razbijaško sindikalno organizacijo. Glavni namen te razbijaške sindikalne organizacije je borba proti enotnosti delavcev v Svetovni sindikalni federaciji, ki so jo označili za »komunistično organizacijo«. Toda v besedilu načrta statuta zmanjšemo izjavo o nujnosti borbe proti fašizmu in za mir med

Novo zmage Narodnoosvobodilne armade Kitajske

1. Osvobodjeno ozemlje pred letošnjo poletno ofenzivo. 2. Med poletno ofenzivo 1949 osvobodjeno ozemlje. 3. Po partizanskih odredih osvobodjeno in kontrolirano ozemlje.

Velika nova ofenziva narodnoosvobodilne armade Kitajske, ki se je začela v novembru v pokrajini Szechuan, Kweichou in Kwangsi proti nacionalistični prestolnici Čunking, je enotam Mao-Ce-Tungove vojske prinesla nove zmage. Po zadnjih vesteh so medtem čete narodnoosvobodilne armade Kitajske že popolnoma osvobodile Hunan in Hupej v jugozahodni Kitajski in globoko prodirle v Szechuan in Kweichou.

Cete narodnoosvobodilne armade Kitajske so se s tem približale sedežu reakcionarne kitajske vlade Čunkingu že na 80 km, zaradi česar je Kuomintangova vlada pobegnila v Cengtu v severozahodnem delu pokrajine Szechuan. Poleg tega je bil osvobojen tudi Kveilin, glavno mesto pokrajine Kwangsi. Tako se čete narodnoosvobodilne armade Kitajske edalje bolj in z vso naglico približujejo Jinanu in Vietnamu.

Zaradi tako nastalega položaja vlada na področju, ki ga drži v svojih rokah Kuomintangova vlada, prava zmeda. Kuomintangova vlada je zato na tem področju proglasila obsedno stanje. Ko je pred dnevi politični odbor v OZN obravnaval obožbo Kuomintangove vlade o ogroženju politične neodvisnosti in ozemeljske nedotakljivosti Kitajske ter Daljnega vzhoda, so se predstavniki Jugoslavije, Sovjetske zveze, Poljske, Češkoslovaške, Ukrajine in Belo Rusije izjavili, da delegacija Kuomintangove vlade, ki sedi za mizo OZN, ne predstavlja več kitajskega ljudstva in nima pravice govoriti v imenu Kitajske.

Nekaj organizacijskih problemov KNJIGOTRŠKEGA OSEBJA

Ze dolgo časa čutijo nameščenci knjigarn in založb, tako pri nas v Sloveniji kakor tudi v drugih republikah potrebo po rešitvi njihovega položaja v okviru Zveze sindikatov Jugoslavije. To se je znova pokazalo ob dveh kongresih in sicer grafičarjev FLRJ v dneh 13. in 14. ter Zveze bibliotekarjev FLRJ v dneh od 22. do 25. septembra t. l. Brez dvoma sta obe združenji prav tesno povezani s knjigo in s tem tudi s knjigotrstvom, a začudo se o tem ne tu ne tam sploh ni govorilo, nihče ni na njih pogrešal knjigotročca in nihče ni slišal niti besede o vprašanjih, ki jih moramo rešiti v zvezi s knjigo kot trgovskim predmetom.

Kakšna so ta vprašanja? Na prvem mestu je vprašanje naraščanja. V državi imamo le 10 strokovno

usposobljenih knjigotročcev, nimamo pa še šole za vzgojo knjigotročkega naraščanja, čeprav je samo v Sloveniji štovilo knjigarn in primeri z l. 1941 naraslo za okrog 300 odstotkov. Verjetno je ta odstotek v ostalih republikah večji. Je to ustanovitev srednjega tehnikuma za knjigotročce važna in nujna naloga.

Na drugem mestu je treba omeniti sindikalno organizacijo knjigotročcev. V Sloveniji n. pr. so nameščenci založb včlanjeni v raznih sindikatih, tako v sindikatu grafičarjev, trgovskih uslužbencev in prosvetnih delavcev. Prav tako je v ostalih republikah. Posledice tega se občutijo pri reševanju strokovnih in vseh drugih vprašanj, ki stopajo pred stroko kot celoto. Položaj knjigotročca ni organizacijsko opredeljen, zato tudi ni upoštevan in mu ni priznana veljava, katere mu gre glede na naloge, ki jih mora vršiti v naši socialistični družbi.

Pereča je tudi potreba po strokovnem glasilu, ki bi obravnavalo poleg nakazanih vprašanj še vprašanja organizacije in dela na knjigotročkem področju spričo težav ob pravilni distribuciji knjige, preprečevanju spekulacije s knjigo, poenotenju dela, zamenjavi osebeja med republikami itd.

V tem kratkem članku smo zbrali ugotovitve informativnega sestanka predstavnikov nekaterih osrednjih državnih založb (Prosveta, Nakladnja za vod Hrvatske in Državna založba Slovenije), ki je bil sredi septembra. Sedaj bi bilo potrebno, da razmislijo o teh vprašanjih vsi prizadeti, t. j. založbe in njih nameščenci, da tu iznesene probleme skupno obdelajo in čimprej predložijo v rešitev naši oblasti in Zvezi sindikatov Jugoslavije.

Nameščenci vseh slovenskih knjigarn in založb naj razmislijo o vseh teh in drugih vprašanjih ter predložijo čimprej vse predloge za rešitev teh problemov v korist skupnosti na naslov Državne založbe Slovenije v Ljubljani.

Brown, Marey Deakin in njim podobni. Razen predstavnikov omenjenih treh sindikalnih organizacij so na londonski konferenci navzoči tudi zastopniki razbijaških sindikalnih organizacij iz Francije, Italije, Avstrije in Holandske, kakor tudi predstavniki sindikatov nekaterih angleških, holandskih in belgijskih kolonij ter polkolonialnih ozemelj.

Za „enakopravnost med državami“

— Gospod Višinski, zakaj sovjetska delegacija ni glasovala za jugoslovanski načrt deklaracije o dolžnostih in pravicah držav? — Glasovala ni zato, ker... v deklaraciji niso določene pravice velikih in dolžnostih majhnih držav! (Ilustrirani vjesnik)

Dan republike - dan zmage senovskih rudarjev

Senovski rudarji so bili do letos malo poznan, saj je bil senovski kolektiv v tekmovalnih vedno na enem od zadnjih mest. Kljub temu, da je bil v letu 1948, senovski kolektiv na zadnjem mestu med večjimi slovenskimi premovalniki, vendar niso bili napor kolektiv v primeri z ostalimi nič manjši. Uspehi naporov niso bili vidni samo zunaj jame, ampak tudi v jami. Rudarji niso klonili pred neznošno vročino in dimom, temveč so vztrajno in postopoma sanirali posamezno ognjišča. Da se jamske prilike na premovalnik dejansko izboljšujejo, je dalo slutiti tudi dejstvo, da je bil v mesecih novembra in decembra lanskega leta mesečni plan proizvodnje dosežen.

Marsikdo je letos že podvomnil nad resničnostjo uspehov, ki jih je kolektiv dosegel v letošnjem letu. Toda, kdor je imel v letošnjem letu priliko obiskati senovske rudarje, se je na lastne oči lahko prepričal, da letošnji uspehi niso plod nerealno postavljenih planskih nalog, ampak so izključno le plod velikih naporov in žrtve celotnega kolektiva. Tisti, ki so dnevno zasledovali nepopustljivo borbo za čimprejšnjo izpolnitev letnih planskih nalog, so vedno znova ugotavljali, da je bil tekmovalni polet, ki ga je letos izkazoval kolektiv senovskih rudarjev, redki primer, in to ne samo med rudarskimi kolektivi Slovenije, ampak vse naše domovine FLRJ.

Kolektiv se je takoj v začetku leta z vso resnostjo lotil izpolnjevanja planskih nalog. V prvem četrtletju je bil vse tri mesece plan proizvodnje presežen in zato je kolektiv prejel prvo priznanje, t. j. v tekmovalju med večjimi slovenskimi premovalniki je zasedel prvo mesto.

Preokret v preseganju mesečnih planskih nalog pa je nastal v drugem četrtletju, in sicer v borbi za izpolnitev polletnega plana. Za ta preokret je pomembna seja upravnega odbora sindikalne podružnice, ki je bila 16. maja t. l. pred kongresom rudarjev v Beogradu. Na tej seji je referent za tekmovalje v upravnem odboru podružnice tov. inž. Branko Peterneš prevzel prvi individualno obveznost, da bo skupno s tovarišem, ki naj bi se javil, nakopal do kongresa rudarjev 40 ton premoga, do Praznika republike pa 300 ton premoga. Jamomerec tov. Ivan Kmetec se je prijavil prvi. In s tem se je vsul plaz obveznosti tako med uslužbence kakor tudi med delavce. Po zgledu senovskih rudarjev in uslužbencev so začeli prevzemati individualne obveznosti tudi ostali rudarski kolektivi. In rezultat tega je bil vsi dni v tekočem mesecu, ko je bil plan proizvodnje prekoračen za 6%; še večji odraz tega podviga pa je bil izkazan v mesecu juniju, ko je bil mesečni plan presežen kar za 10%.

S temi uspehi si je kolektiv priboril novo priznanje: prvo mesto med večjimi slovenskimi premovalniki. Ob tej priliki je bila napravljena senovskim rudarjem krivica, kajti kljub temu, da so bili oni prvi, trboveljski rudarji pa drugi, je bila

prehodna zastavica in nagrada dodeljena Trbovelčanom. Slednje je izprva Senovčane vznemirilo; nato pa so sklenili, da se bodo še močneje zagrizli v kopanje »črnega diamanta« ter si tako ob koncu leta priborili tisto, kar jim je bilo krivično odvzeto ob koncu prvega polletja.

V tretjem četrtletju se je tekmovalje še bolj zaostrilo. Število rudarjev, ki so delali tudi ob nedeljah, se je povečalo. V mesecih juliju in avgustu je bil mesečni plan prekoračen za nad 11%, dočim je bil v mesecu septembru za 14%. Uspeh v septembru je pripisati dobro organiziranemu medbrigadnemu tekmovalju. Z doseženimi odkopnimi učinki so se brigade senovskih rudarjev Alojza Novaka, Antona Zupančiča, Karla Kozinca, Leopolda Čizmečka in drugih uvrstili med najboljše v državi. Uspeh v septembru ni bil lahko še boljši, toda v drugi polovici meseca se je pojavil problem delovne sile, kajti tisti »pol rudarji« — pol kmetje — so se lotili spravljanja poljskih pridelkov ter se je zaradi tega premočno povisala stavež letnih dopustov, namišljenih bolnikov in neopravičenih izostankov.

Za uspehe v tretjem četrtletju je bilo kolektivu ponovno priznano prvo mesto med večjimi slovenskimi premovalniki.

V zadnje četrtletje so senovski rudarji vstopili s trdno voljo, da ne bodo postupili v svojih naporih, ampak da bodo vztrajali v borbi, dokler ne izpolnijo svoje letne planske naloge do Praznika republike.

V oktobru se je vrstilo tekmovalje nedeljo za nedeljo. Tekmovalje se niso udeleževale samo redne jamske brigade, ampak so se za nedeljska tekmovalja formirale vedno nove brigade. Tako so z rednimi brigadami tekmovalne brigade uslužbencev, jamskih zidarjev, čevljarjev in krojačev, lovske družine, prostovoljne gasilske čete, rudniške godbe itd. Do konca meseca oktobra je bilo izpolnjenih že 92% individualnih obveznosti, zadanih za 29. november. Mesečni plan proizvodnje je bil v tem mesecu presežen kar za 16% in s tem je bil letni plan izvršen že za 90,7%.

Da se dopolni še manjkajoča tonaza, so bile na pobudo inž. Peterneša sprejete nove individualne obveznosti za mesec november. Ugodne jamske prilike v tekočem mesecu je nekoliko pokvaril vdor dnevene vode, ki je bila posledica precejšnje deževja. Zlasti so se občutile kvarne posledice v preteklem tednu. Da v tem tednu pristorijo zamujeno, so rudarji na svojih posvetovanjih soglasno sklenili, da se bodo od ponedeljka dalje izmenjavali na svojih deloviščih, in to do dne, dokler ne bo v celoti izpolnjen letni plan proizvodnje.

Ko primerjajo danes senovski rudarji svoje letošnje uspehe z uspehi ostalih večjih premovalnikov Slovenije, ugotavljajo, da se bodo letos uvrstili med najboljše. Zato je njihov cilj: »Praznik republike — naša proizvodna zmaga!«.

Avtostrada „Bratstva in enotnosti“ VELIK USPEH NAŠE PETLETKE

V dveh letih, razen nekaterih strokovnih del, katere bodo še izgotovili stalni delavci, so mladinci, pripadniki Jugoslovanske armade in člani Ljudske fronte, decembra zgradili avtostrado in s tem najkasneje označili pot, po kateri gre naša država in dokazali predanost ljudstva svoji domovini, tovarišu Titu in socializmu.

1. aprila 1948. leta zgodaj zjutraj so tisoči mladincev iz vseh krajev naše države začeli graditi veliki objekt prve Titove petletke — avtostrado, najkrajšo zvezo med dvema največjima mestoma socialistične Jugoslavije, med Beogradom in Zagrebom. Čez polja in skozi gozdove, čez proge in reke je bila trasirana cesta, po kateri bodo z avtomobili prišli iz Beograda v Zagreb v štirih urah. Prvo leto so položili tisoče kvadratnih metrov betona in asfaltne cestišča, zgradili so številne mostove, prekope in razne manjše objekte. Mladinci-graditelji so odstranili 1.280.000 m³ zemlje, zgradili 2.800.000 kubičnih metrov nasipa, 440.000 m³ betonskega cestišča, 64.000 m³ drobnega pasu, 63.000 m³ so asfaltirali ceste, zgradili 16 betonskih mostov v dolžini 810 metrov in 210 običajnih mostov. Od 77.000 graditeljev jih je bilo 10.000 proglašanih za udarnike. Uspešno so sedaj zaključene velike delovne borbe pri prebijanju skozi gozdove. Tisoči avtomobilov že brze med dvema velikima mestoma Jugoslavije po široki moderni cesti, zgrajeni z rokami mladincev iz šestih bratskih republik.

Letošnja naloga graditeljev avtostrade je bila: zgraditi 241 km moderne asfaltirane ceste, široke 9 metrov. Od Zupanjev do Zagreba so nastajala gradbišča: v Slavonški ravnini, ob glavni železniški progi Beograd-Zagreb, ob močvirjih Črnas in Jelas polja, v stoletnih gozdovih, skozi katere si je utirala pot trasa.

Letos 9. aprila so pri Starem Petrovem selu začeli z deli za avtostrado. Delovno oženjeno so začeli brigadirji mladinskih delovnih brigad in borci gardijskih edinic Jugoslovanske armade. Ze prve dni so mladinske delovne brigade in gardisti začeli borbo za avtostrado. Obiskovalci avtostrade so lahko že v juniju čitali v taborišču artilerijcev »Titovi artileristi so izpolnili prvi desetdnevni plan v juniju z 532%«. Srca graditeljev je prevzemala velika obljuba, s katero se je vsako jutro začela oddaja radijske postaje »Bratstvo in enotnost«. »Zgraditi avtostrado v tem letu — naša obljuba narodu, Partiji in Titu!« Desetdnevne naloge so bile v mnogih brigadah izvršene v štirih dneh.

Letos je bil zgrajen velik Spavčanski nasip, za katerega so dnevno uporabili 7600 m³ zemlje. Nasip je zgrajen sredi Spavčanskega gozda na očičnem terenu, iz katerega so odstranili panje in korenine stoletnih hrastov. 50 metrov dolgi in 10 metrov visoki Spavčanski nasip je bil eden najtežjih objektov pri graditvi avtostrade. Letos je bil zgrajen tudi veliki viadukt pri Novski. Kljub deževju, ki je rušilo nasipe in povzročilo še druge težave, so graditelji avtostrade zgradili 400 večjih in manjših objektov. V velikem tekmovalju v počastitev 30 letnice SKOJ-a so graditelji avtostrade dobili prehodno zastavico Centralne komisije Ljudske mladine Jugoslavije. V telegramu, ki so ga poslali tovarišu Titu, so graditelji avtostrade klicali: »Pod parolo: naša novo kleveto odgovarjamo z novimi kubi in zmagami. Naši tovariši so dali več kot se je od njih pričakovalo. Avtostrada je bila mladinska šola za ideološko politični, kulturni in strokovni dvig. Noben mladinec se ne bo vrnil nepismen z avtostrade«.

to je bila obljuba vsake delovne čete. Stotine mladincev so prvič lastnoručno napisali pismo, prvič prečitali knjigo, gledali kinematografsko predstavo, se navadili in dobili veselje do učenja. Tisoči mladincev — graditeljev avtostrade so postali strokovni delavci. Na tečajih so se usposobili za razna strokovna dela in z bogato izkušnjo bodo premagali mnoge težave na gradbiščih, kjer se bodo borili za izpolnitev prve Titove petletke.

Na avtostradi se je zopet utrdilo nezlomljivo bratstvo in enotnost naših narodov. Brigade graditeljev iz vseh ljudskih republik in brigade nacionalnih manjšin so se borile za isto delo — za veliko prometno žilo, v katero se bodo zlepe mnoge manjše ceste iz manjših krajev države.

Na velikem gradbišču avtostrade je delalo z našimi graditelji osem inozemskih brigad, katere so vkljub poizkusom agentov Informbroja, da bi ločili Ljudsko mladino Jugoslavije od mladine v zunanem svetu prišle na avtostrado, da pomagajo jugoslovanski mladini v njenih naporih za zgraditev socializma.

»Nocoj smo se sestali na svobodni neodvisni socialistični zemlji Titove Jugoslavije, da zakurimo brigadni ogenj kot simbol enotnosti demokratične mladine sveta.« je rekel Cenko Bogdanov, komandant bolgarske brigade »Hristo Botev« ob priliki otvoritve svetovnega študentskega mladinskega festivala.

Med velikimi deli Titove petletke je po svojem gospodarskem pomenu, kot velika kovačnica strokovnih kadrov, kot prva šola za tisoče mladincev, za okrepitev bratstva in enotnosti naših narodov in herojskih naporov Ljudske mladine Jugoslavije, zavzela svetlo mesto tudi Avtostrada.

Našinci iz vse Jugoslavije gradijo največji objekt v Novem Beogradu — zgradbo predsedstva vlade. V tekmovalju za 29. november so povečali svojo delavnost, da izpolnijo obveznost, dano Partiji in ljudstvu

46 dni pred rokom so izpolnili letni plan

V prijazni dolini ob rečici Mirni leži med hribovjem in prijaznimi grički premovalnik St. Janž. Tam kopljejo globoko pod zemljo premog marljijski krmeljski rudarji. Premogovnik St. Janž sicer ni rudnik večjega obsega, vendar pa služi njegova proizvodnja razvoju naše industrije in socializaciji naše domovine.

Premogovnik St. Janž se je pred letom dni boril z velikimi težavami, saj je izgledalo, da plan za leto 1948 ne bo izpolnjen. Vendar pa so rudarji z izrednim delovnim poletom zagrabili za delo ter so svojo plansko nalogo izpolnili prav na zadnji dan v letu. Ta svoj polet so prenesli tudi v leto 1949 in z nezmanjšano silo nadaljevali delo tako, da so začeli mesečne plane visoko presegati. Plan za prvo četrtletje so izpolnili kot prvi premovalnik naše republike 14 dni pred rokom. Ohrabreni po tem uspehu so na množičnem sestanku sklenili, da bodo tudi polletni plan izpolnili med prvimi ter so tudi v tem uspehi. Ob izpolnitvi polletnega plana, 27 dni pred rokom, se je delovni kolektiv zavezal, da bo izpolnil letni plan do dneva republike.

V juliju pa je prišlo do kritičnega položaja. Obrat jame Hinjce, ki je do takrat dajal skoraj 40% proizvodnje, se je izpral. Toda delovni kolektiv skupno s sindikalno podružnico in upravo rudnika ni klonil. Brž je pospešil raziskovanje za jama Barbara-Govi dol. Vrtalna skupina rudnika St. Janž, ki je enaj najboljših skupin v Sloveniji, je noč in dan vrtala globoko v zemljo in proti pričakovanju so pred danim rokom opravili potrebna vrtanja in našli nove sklade premoga, kar je bilo ogromnega pomena za ves premovalnik. Vrtalna skupina pod vodstvom tov. Prelogarja Ivana, Flajsa Ivana in Pelko Ivana je presegla pri tem delu svojo normo za 89%. Medtem pa se je bitka za premog nadaljevala. Plan za mesec julij je bil kljub vsem težkotam izpolnjen po zaslugi visoke zavesti rudarjev s 102,1%. V avgustu pa so bila pripravljana dela na novi jami Barbara-Govi dol končana in plan za mesec avgust je bil presežen s 107,8%.

Uspehi Sirotnoviča, Petka, Zagoriška so razgibali tudi šentjanški kolektiv. Dasi delovni pogoji ne dopuščajo izvedbo brigadnega načina dela v taki meri kot drugod, so se odločili za poizkus. Dne 25. septembra je tov. Umek Franc I. po zamisli obratovodje tov. Senčarja prvič poizkusil. Brigada, sestavljena z njegovimi sotovariši Stihom Karlom, Stihom Jožetom I. in Ostanom Alojzom, je iz-

kopala v eni izmeni pod nepovoljnimi pogoji 68 ton premoga ter s tem presegla dnevno normo za 260%, kar se doslej v rudniku St. Janž še ni zgodilo. Zal pa njegovemu zgledu niso mogli slediti drugi, ker tega niso dopuščali delovni pogoji. Zato so rudarji sklenili, da bodo prostovoljno delali ob nedeljah ter nakopali čim več ton in tako pospešili dosega svojega cilja. V oktobru pa je bila okrajna partijska konferenca. Delovni kolektiv je sklenil, da nakoplje v njeno počastitev 120 ton ter je svojo obveznost tudi častno izpolnil, saj je ta dan bilo nakopanih 127 ton. Polovico zaslužka tega dne so rudarji podarili Partiji ter s tem dokazali svojo visoko zavest.

V novembru pa se je začela zadnja ofenziva za izpolnitev letnega plana. Dasi se je uprava rudnika borila z vprašanjem pomanjkanja delovne sile, ki je nastalo, ker je moral premovalnik odstopiti drugim rudnikom, kot Kočevju, Hrastrniku, Raši in Ilirski Bistrici preko 50 ljudi, so vseeno bili napor rudarjev kronani z uspehom. Takoj v prvih dneh se je dneva proizvodnja rudnika po zaslugi silnega delovnega poletja rudarjev in delavcev zunanega obrata, kakor tudi vseh ostalih, dvignila za 14 do 16% nad plan ter se je borba za izpolnitev obljube nadaljevala in stopnjevala do 15. novembra, ko je ob pol desetih zatulila sirena in oznanila vsemu delovnemu kolektivu največjo zmago, izpolnitev letnega plana.

S to zmago se je kolektiv šentjanškega premovalnika uvrstil med najboljše delovne kolektive v rudarstvu, saj je kot tretji kolektiv premovalnikov v državi izpolnil častno svojo obljubo.

Delovni kolektiv ima 85 udarnikov, med njimi: Metelko Jože trikratni, Metelko Alojz dvakratni in 33 enkratnih udarnikov.

Velika zasluga za pravočasno izpolnitev plana pripada tudi tovarišu obratovodji Dominiju, ki je s svojimi organizacijskimi zmožnostmi uspel s pomočjo sindikalnih funkcionarjev razgibati ves delovni kolektiv, da je dosegel uspehe, kakršnih še dosedaj niso dosegali. Pri vseh teh uspehih krmeljskih rudarjev pa bo potrebno, da upravni odbor sindikalne podružnice poži svoje delo, kajti dokler bo vse delo podružnice slo- nelo le na predsedniku, tajniku in še dveh odbornikih, je popolnoma jasno, da ne bo mogoče uspešno izvesti nalog, ki jih od nas terjajo plan za bodoče leto 1950. D. B.

SAP MARIBOR JE USPEŠNO IZVEDEL TEKMOVANJE ZA VIŠJO STORILNOST IN 19. NOVEMBRA IZPOLNIL PLAN

Na delovnih konferencah delavcev, mehanikov, soferjev, sprevednikov in namošencev podjetja SAP-Maribor so v mesecu oktobru začeli razpravljati, kako bi tudi v podjetju prometnega značaja izvedli tekmovalje za višjo storilnost dela. Čeprav je storilnost v prometu težko meriti, posebno še, ker niso vsa dela normirana, je bil na pobudo sindikalne podružnice izdelan tekmovalni načrt, katerega je ves delovni kolektiv sprejel na čast prvemu zasedanju partijske konference za mariborsko oblast. V tem tekmovalju je tudi vsak član kolektiva opravil po 2 uri v korist partijskega sklada. Tekmovalje je že 2. novembra zajelo vse člane, posebno še mehanike in delavnice, ki so skušali rušiti postavljene norme. Tako je tov. Kapun Franc že v prvih dneh tekmovalja s svojo električarsko brigado presegel normo za 161%. Njegovemu zgledu so sledili tudi mehaniki pri popravljenih vozil, kot tov. Noe Niko, Engler Henrik, Permozer Artur, Šetar Ivan in drugi. Vse delo v času tekmovalja je bilo usmerjeno v to, da doseže podjetje letni plan na vsak način pred rokom, katerega si je postavil kolektiv v začetku leta. 19. t. m. dopoldne je sirena v obratu oznanila ta svečani dogodek. Na kratkem delovnem sestanku je kolektiv sprejel s ponosom vest, da je plan dosežen pred postavljeno obveznostjo in 42 dni pred koncem leta. Istega dne zvečer pa so bili kolektivu sporočeni rezultati tekmovalja.

Medtem ko je podjetje še v letu 1948. vzdrževalo 25 rednih avtobusnih prog, se je število prog do 19. t. m. zvišalo do 30. V tem mesecu je podjetje dnevno prevzelo po 12240 potnikov, kar znaša v primerjavi s povprečjem leta 1937. več kot 100% porast. Že samo iz te številke je lahko ugotoviti, kakšne važnosti je na predek avtobusnega prometa, ki mora v socialistični državi služiti predvsem delovnemu človeku, kateremu omogoča prevoz doma in na delovno mesto v industriji.

Izmed mehanikov je treba posebno poudariti uspehe tov. Kapuna Franca in

njegove brigade. Tov. Kapun je trikratni udarnik. S svojim pomočnikom, udarnikom tov. Šetarjem, je v mesecu oktobru začel s pripravami za izdelovanje akumulatorskih ploščic, s katerimi bi mogli sami v domači delavnici sestavljati akumulatorje. Njegovi poizkusi so se posrečili. Do konca tekmovalja je bil izdelan prvi akumulator v domači delavnici. Obema se je pridružil tudi racionalizator tov. Šperšak Jože, ki je do konca tekmovalja izdelal pripravo za vulkaniziranje avtomobilskih pnevmatik. V priznanje za uspešno delo posameznih članov kolektiva je uprava podjetja podelila najboljše nagrade, tovariš poverjenik za lokalni promet pri oblastnem ljudskem odboru mariborske oblasti pa je kolektivu izročil pismeno priznanje in pohvalo. Tov. Kapun je v imenu kolektiva obljubil, da bo kolektiv v svoje nadaljnje delo vložil vse sile, da čimprej doseže in preseže planske naloge v prvi petletki. Tako je tudi kolektiv SAP Maribor s svojim uspehom in izvedenim tekmovaljem za višjo storilnost dela dokazal svojo visoko zavest in svoj čut dolžnosti do skupnosti. V svojem nadaljnjem delu bo z geslom: z lastnimi silami v socializmu, — podjetje dokazalo svetovni javnosti, da se informbirojevski klevetniški zastoj trudi pobiti zaupanje delovnih ljudi v naše državno vodstvo in v Partijo.

DELAVCI TOVARNE USNJA V LJUTOMERU bodo do konca leta izdelali še za 1.200.000 din usnja

V soboto 19. nov. ob 11. uri so delavci Tovarne usnja v Ljutomeru izpolnili letni proizvodni plan po vseh pokazateljih. Ko so se zbrali na množičnem sestanku, so obljubili, da bodo izdelali do konca leta za 1.200.000 din usnja.

PLAN V »PLETENINI« SO IZPOLNILI

Delavci tovarne perila »Pletenina« v Ljubljani so 27. XI. izpolnili letni proizvodni plan.

Kako je predilnica v Litiji dosegla velike uspehe

Pred dvema mesecema predilnica v Litiji ni žela tistih uspehov, kakor bi jih, če bi bila povezava med sindikatom, Partijo in upravo podjetja boljša. Vsak je delal po svoje, kar je slabo vplivalo na izpolnjevanje planskih nalog. Delavci pa tudi mojstri niso bili seznanjeni s svojim planom, kar dokazuje, da uprava podjetja ni izvedla razdelitve plana ter seznanila delovni kolektiv z njim.

Brigade so bile organizirane v samem začetku bolj na papirju. Opaziti pa ni bilo nobene vidne reorganizacije in nove podelitve dela, kar je potrebno pri brigadnem načinu dela.

Ce danes pogledamo predilnico v Litiji, bomo ugotovili velike spremembe. Izvolitev novega sekretarja tovarniškega biroja je precej pripomogla pri odpravljanju napak in nedostatkov ter k prehodu na boljši način dela. Tako se je najprej utrdila povezava med sindikatom, Partijo in upravnim vodstvom.

1. novembra so prešli na reorganizacijo brigad in začeli s Sirotnovičevim načinom dela. Organizirali so 15 brigad, v katere so vključili tudi pomožno osebje, ki je sedaj materialno zainteresirano na čim večji proizvodnji.

Te novo postavljene brigade so rešile tista vprašanja, ki jih mora rešiti brigadni način dela. Utrdila se je delovna disciplina, kajti sedaj je sleherni zainteresiran, da brigada izpolni svojo dnevno proizvodno nalogo, ker je od tega odvisen tudi njihov dnevni zaslužek.

Delovno silo so tako razmestili po brigadah, da omogoča strokovni dvig delavstva.

Znano je, da se pri skupnem delu najbolje razvijejo strokovne sposobnosti vsakega delavca. Mnogi naši sindikalni aktivisti pa ne vidijo te dobre strani v brigadnem načinu dela. Da je tako, nam dokazuje, da bolj skrbijo za visoko število brigad, kakor pa za to, da bi bili delavci razvrščeni po brigadah in delovnih mestih na tak način, da bi laže do maksimuma izkoristili svoje strokovne sposobnosti in jih tudi dalje razvijali.

Al: si že plačal naročnino za »Delavsko enotnost«?

Poleg dosežene norme moramo vselej doseči tudi kakovost izdelkov

Ker je plansko gospodarstvo brez norm nemogoče, so se te uvedle v vseh naših podjetjih. Kako so te norme izgledale v začetku, vsi dobro vemo, to so bile izkustvene, empirične norme. Postavljale so se na bazi izkušnje in dogovora z delavcem. Zato je tudi jasno, da niso mogle biti realne. Pred normirce je bila postavljena velika in težka naloga: preiti iz empirično statističnega načina normiranja na tehnično normiranje, postavljanje norm. To delo je bilo pri nas še popolnoma tuje in nepoznano. Zato je bilo treba izvežbati nov kader normircev. Posluževali smo se razne tuje literature kot na primer: Punskega, REFA in slično. Ko smo bili do dobrega upoznanji z različnimi načini normiranja, se je začela revizija norm, kateri je pomogla še uredba o kategorizaciji dela.

V nekaterih podjetjih niso znali prikazati delavcem pravega pomena, zato je tudi pri sleherni reviziji padalo zaupanje v norme s strani naših delavcev. Toda naši normirski so s pomočjo sindikalnih organizacij znali pravilno prikazati to nujnost in zaupanje v norme se je ponovno utrdilo. Vendar lahko trdimo, da kljub temu nastane ob reviziji še stalno odpor, na katerega hujskajo posebno sovražniki socializma. Zato je nujno, da vse naše delovne ljudi natančno poučimo o pomenu norme.

Kaj je torej norma? Norma je delovni učinek, ki ga doseže eden ali več delavcev z racionalnim izkoriščanjem proizvodnih sredstev, z najmanjšo porabo surovin in pogonskega materiala, v najkrajšem času in najboljši kakovosti. Če hočemo torej normo doseči, moramo izpolniti vse zgoraj navedene pogoje. Kako pa to izgleda v praksi? Mnogokrat se prezejo vsi ti pogoji razen enega in to je: v najkrajšem času.

Zakaj torej ta lov za časom? Prvič zato, ker se v mnogih podjetjih premalo ozirajo na kakovost proizvodov v borbi za plan, ker še niso domela, da prav kakovost popularizira proizvodnjo, ker se premalo brigajo za čim manjšo porabo surovin in pogonskega materiala, ker niti nimajo o tem pravilne evidence. Poleg tega pa delavci izkoriščajo površnost kontrole ter na ta način na nepravilen način pridejo do večjega zaslužka.

Tako poslovanje v raznih podjetjih pa ne povzroča samo naraščanja polne lastne cene in indirektno zavarovanje proizvodnje, temveč tudi onemogoča pravilno zasledovanje o kretanju norm. Zavedati se namreč moramo, da je poleg časa izdelave norma nerazrušljivo povezana z najboljšo kvaliteto in najmanjšo porabo surovin ter pogonskega materiala. Kako kvarne posledice nastanejo, če se delovne norme pojmujejo nepravilno, bomo videli na naslednjem primeru:

Za izdelavo ene vozalne pločevine nekega stebra industrijske hale je bilo predvideno za predrisarje 240 minut, za vrtnje 65 minut in za obdelavo 18 minut. V lovu za čim večjim zaslužkom je dotični predrisar dokončal delo v 180 minutah ter tako presegel normo za 33%. Pri tem je zagrešil napako, ker je napačno zarisal sisteme. Površna kontrola je napako prezrla, nakar je sledila nadaljnja obdelava. Napako je odkrila šele sestavljavska skupina, ki je sestavljala dotični stebel. Vogelno pločevino je bilo potrebno ponovno razstaviti ter na novo izdelati. Pokazalo se je, da ni za to potrebnega materiala na razpolago. Zato so se morale vse luknje spet zavariti in obdelati, nakar je sledila ponovna izdelava še enkrat. S tem ni bilo izgubljen samo na času, kolikor je zavzelo popravilo dotične vozalne ploče-

vine, marveč se je prekinil ves redosled in potek planiranega dela dnevnega programa.

Celotna izguba časa je znašala 25 ur in 38 minut. Poleg tega so bila zaradi tega prekinjena predvidena dela normirca, ki je moral biti prisoten ter je izdal nove delovne listke, kontrola je izgubila na času zaradi izgotovitve zapisnika in z iskanjem krivca itd.

Najlepše pri tem pa je, da vse popravilo bilo ponovno plačano, sestavljavska skupina pa je utrpela znatno škodo zaradi čakanja. Celotna škoda z režijskimi stroški je znašala 1528,45 din. Če iz tega primera lahko zaključimo, kako škodljiv je ta brezupen lov za čim večjim prekoračenjem norm na račun kvalitete dela. Če hočemo torej norme dosežati, moramo brezpogojno dosežati tudi predvideno kakovost dela.

Končno moramo še vedeti, po učinku katerega delavca se postavlja norma. Norma se odreja po srednjem učinku med povprečjem večine delavcev in udarnikov po predpisnem načinu dela. Zato lahko trdimo, da je norma realna tedaj, če je povprečno dosežena okoli 100%, ne pa, kot to nekateri mislijo, da morajo dnevno normo prekoračiti za najmanj 25%, ker se sicer baje ne izplača delati po normi.

Zato je treba, da vse te še nepoučene delavce poučimo ter jim dokažemo, da je le realna norma tista, ki zagotavlja pravilno nagrajevanje, znižuje polno lastno ceno ter dviga življenjsko raven vseh delovnih ljudi.

Zaščita nosečih žena in doječih mater v delovnem razmerju

Skrb za delovnega človeka je ena izmed osrednjih nalog ljudske oblasti. Noseče žene in doječe matere v delovnem odnosu pa so deležne še posebne skrbi in zaščite. Ta zaščita je urejena na način s tolikimi pravicami in ugodnostmi, da se moremo z njo ponášati po vsem svetu. Da bi se to varstvo čim bolj izvajalo na vseh področjih, je pri zveznem komiteju za socialno skrbstvo ustanovljen svet za varstvo matere in otroka. V oktobru pa je zvezna vlada izdala dopolnjeno uredbo o varstvu nosečih žena in doječih mater v delovnem razmerju, ki prinaša nekaj pomembnih dopolnitev v ureditvi tega varstva po uredbi iz aprila letošnjega leta.

Med najvažnejšimi dopolnitvami bi omenili naslednje.

Dopust po porodu se ženi podaljša tudi v primeru, če se otrok rodi pred 9 meseci; podaljša se za toliko dni, kolikor je žena zaradi tega manj izrabila dopusta pred porodom.

Če je žena po predlogu pristojnega zdravnika zaradi nosečnosti razporejena k delu nižje skupine, obdrži plačo skupine svojega rednega dela.

Doječa mati do vštete 8. meseca dojenja ne sme biti poslana na časno delo izven kraja svoje stalne zaposlitve. Isto velja za nosečo ženo po dopolnjenem 6. mesecu nosečnosti, a tudi pred 6. mesecem nosečnosti, če pristojni zdravnik ugotovi, da bi to škodovalo njenemu zdravju.

Pomembna je končno določba, po kateri lahko dobi mati potreben dopust (največ 15 dni) s pravico do plače kot za čas porodniškega dopusta, če je po mnenju pristojnega zdravnika otroku izpod treh let zaradi akutne bolezni

II. zasedanje plenuma Okrajnega sveta v Idriji

20. novembra je bilo II. zasedanje širšega plenuma OS v Idriji. Zbrani so bili številni delegati iz vseh podružnic v okraju.

Iz izčrpnega poročila, ki ga je podal tajnik OS tov. Poljanec Srečko, je razvidno, da so nekatere podružnice zelo aktivne, nekatere pa popolnoma pasivne. Najbolj delavne so podružnice rudnika živega srebra v Idriji, okrajne mizarnice, okrajnih cestarjev, gozdne uprave, prosvetnih delavcev, dočim so skoraj popolnoma pasivne podružnice krajevne industrije v Idriji in v Hotedršici.

Sklepi, ki so jih sprejeli delegati, so: Vsi člani sindikatov in njih svojci bodo volili 100 odstotno do 7,30 zjutraj. Na dan volitev bodo delala vsa proizvodna podjetja, zaslužek tega dne pa bodo podarili okrajnem svetu, ki ga bo uporabil za novoletno jelko. Sprejetih je bilo še več sklepov, katerim namen je utrditi sindikalne organizacije in krepiti ljudsko oblast.

Plenum je pozdravila delegacija brigad »Jožeta Mihevc« in »Janka Premrla-Vojka«, ki sta tekmovali na čast plenumu za višjo storilnost dela. Uspehi istega dne so: brigada »Jožeta Mihevc« je izpolnila v rudniku živega srebra 480% norme, mladinska brigada »Janka Premrla-Vojka« v istem rudniku pa 473% dnevne norme.

Dopisujte v »Delavsko enotnost« in postanite stalni so-delavci svojega glasila!

Premije za posebne delovne uspehe kmetijskih delavcev

Petletni plan predvideva velik razvoj kmetijstva in pri socialistični preobrazbi našega podeželja, ki je pogoj za predvideni razvoj, igrajo pomembno vlogo naša državna kmetijska posestva. Biti morajo vzor socialističnega gospodarstva v kmetijstvu in v borbi za dvig kmetijske proizvodnje, biti pa morajo tudi vir izkušenj in pomoči za naše kmetijske obdelovalne zadruge glede uporabe naprednih delovnih metod, organizacije dela, borbe za čim večji hektarski donos itd. Delovni kolektivni državnih kmetijskih posestev se morajo boriti za čim boljše izpolnjevanje planskih nalog tudi z zavestjo, da s tem svojim delom hkrati izpolnjujejo nakazano vlogo državnih kmetijskih posestev pri socialistični preobrazbi kmetijstva in da je izpolnjevanje te vloge važen prispevek za dvig kmetijske proizvodnje, za dosego predvidenega razvoja našega kmetijstva.

Skrb za razvoj in utrditev socialističnih odnosov do dela pri kmetijskih delavcih je zato še posebno važna naloga. Ker je plačevanje po načelu »vsakemu po njegovem delu« eden izmed najbolj učinkovitih sredstev za krepitev tega odnosa, je pravilno izpolnjevanje uredbe o plačah delavcev na državnih in zadržnih kmetijskih posestvih velikega pomena. Ta uredba — pod pogojem pravilnega izvajanja — daje dokaj materialne zainteresiranosti za dobro delo, delo po normah itd. Z ozirom na vlogo naših državnih kmetijskih posestev in da pride še bolj do veljave načelo plačevanja vsakemu po njegovem delu, je zvezna vlada izdala pravilnik o premijah za posebne uspehe v kmetijstvu (Ur. list FLR št. 86). Ta pravilnik, ki velja za delavce na državnih kmetijskih posestvih, je bistvena dopolnitev omenjene uredbe. Uvaja premije za posebne uspehe v rastlinski proizvodnji, v živinoreji, premije za boljše kakovost dela in nagrade za posebno prizadevanje pri opravljanju svojega dela.

Snov tega pravilnika je zelo obširna in je ne bomo obravnavali podrobneje. Poudariti pa je treba, da lahko njegovo pravilno in dosledno izvajanje mnogo prispeva k dvigu storilnosti in kakovosti dela, k dvigu same proizvodnje. S premijami in dopolnitvami nagradami po tem pravilniku je omogočeno nagraditi vsakega posameznika prav po tem, za koliko je njegovo delo prizadevnejše in strokovno boljše, da je uspeh takega dela večji in boljši od predpisanega oziroma pričakovane.

Pravilnik uvaja kar cel sistem premij in dopolnilnih nagrad ter zajema skoraj vsa dela in vse delavce (posebni nagrad meroje biti n. pr. deležni tudi poljski čuvaji, vozniki, ki vozijo osebe, razni pomožni delavci v živinoreji, če se njihovo prizadevanje izkaže koristno in pomembno za delo in posestvo). Težišče pa je seveda na delih v sami proizvodnji — rastlinski in živinorejski. Treba pa je posebej poudariti, da so premije načeloma navezane na delo, ki se opravlja po brigadno-desetinskem sistemu in po delovnih normah ali normativih, priznavajo pa se le za tiste posebne uspehe, ki so plod res prizadevanja ter kakovostnega dela in ki se izražajo v preseganju planskih nalog, norm oziroma normativov.

V rastlinski proizvodnji se priznavajo premije kmetijskim delavcem, ki pri obdelavi posameznih kultur dosežejo — nadplanski donos, to je zlasti presežek pridelkov, ki je po posebnem računu dokazan samo uspeh dobro organiziranega in skrbnega dela brigade kot delovne celote pa seveda posameznih članov brigade. Na brigado odpadajoči skupni znesek premije se potem deli po delovnih deležih, po količini dela, ki so ga posamezni člani brigade opravili pri obdelovanju dotičnega pridelka.

V živinoreji, kjer so uvedene posebne številne in podrobno obdelane premije za posebne uspehe, pa so n. pr. premije brigadirjev odvisne od tega, koliko delavcev-članov njegove brigade dobi premije. Ta način je posledica posebnosti brigadnega načina v živinoreji.

Oba primera pa kažeta, kako je priznavanje premij povezano z naprednimi organizacijskimi oblikami dela: pravilno priznavanje teh premij po načelih pravilnika mora torej dvigniti zanimanje samih delavcev za nenehno izpolnjevanje brigadnega načina v kmetijstvu.

Važen pogoj za samo izvajanje pa je tudi skrbna in točna evidenca o delu in uspehih posameznega delavca. Brez tega bi bilo težko ugotavljati količino dela in uspehe tega dela, kar bi lahko vodilo v nepravilnosti in kršitve. Najbolj groba kršitev pa bi bila, uporabljati te premije in nagrade za neko zviševanje plač. To bi povzročilo škodljiv dvig plačilnega fonda brez predhodnega dviga storilnosti in kakovosti dela ter sploh proizvodnje.

Uvedba teh premij in nagrad pa more še bolj dvigniti zainteresiranost kmetijskih delavcev za čim boljše delo in uspešen razvoj državnih kmetijskih posestev, za boljše hektarski donos, za številni in kakovostni dvig živinoreje. V tem oziru so posebno važne premije v živinoreji: z njihovo pravilno uporabo se lahko znatno utrdi stalnost živinorejskih delavcev, dvigne njihova prizadevanost, pa tudi njihova samozavest; te premije so namreč svojevrsten dokaz, kako je njihovo delo cenjeno kot visoko kakovostno delo.

M. R.

Živa diskusija je pogoj za uspehe vsakega sestanka S plenuma RO sindikata PTT uslužbenec

Živa diskusija, na katero so se vsi delegati dobro pripravili, je dala slutiti, da bo plenum Republiškega odbora, ki se je vsilil v nedeljo 13. t. m., uspešen. In res. Vsa vprašanja so bila izčrpano obdelana in odbor je dobil obilo tvarine za nadaljnjo konkretno obdelavo.

Med najvažnejšimi vprašanji, ki jih je plenum obravnaval, je nepravilen odnos poštejnega ministertva do racionalizatorjev in novatorjev. To vprašanje ne trpi odlaganja, zato je treba izvesti med prvimi sklepi, da bo za to vprašanje zainteresirana Centralna uprava. Med vprašanji, ki so bila že tretjič na dnevnem redu, je treba omeniti predvsem slabo preskrbo in neuspešno sindikalno povezavo terenskih delavcev, slabo povezavo odbora s terenom in slabo organizacijo zaščite dela.

Sklep, da naj bi tudi uprava imenovala svoje referente za zaščito dela, je treba pozdraviti, saj bo verjetno to vprašanje za vselej odpravil z dnevnega reda. Verjetno, da bi podobno usodo doživele tudi ostale pomanjkljivosti v sindikalnem delu, če bi delegati tudi predlagali način, kako naj se odpravijo. Sploh pa taka vprašanja ne bi smela biti toliko časa ovira drugemu uspešnemu delovanju odbora! Velika pridobitev tega leta pa je plačevanje po efektu dela, ki bo gotovo zelo ugodno vplivala na tekmovalni položaj, to je le v tekmovanju med kolektivni otrestiti kampanjskega dela.

Ali si že plačal naročnino za »Delavsko enotnost«? Če še nisi, stori to v prihodnjih dneh!

KAPITULACIJA VON LEHRA in njegove vojske

M. Bračiča so zaprle poti in rušile proge Zidani most—Maribor in Maribor—Dravograd, dočim je 3. udarna brigada Slavka Slandra in 11. Milana Zidanška se borila na prometnih žilah Zidani most—Ljubljana. Pri teh napadih so imele vse te jedinice sijajne uspehe.

Konec aprila 1945 je dobila divizija od štaba IV. operativne cone nalogo, da s tremi brigadami začne napadati preko Drave na Koroško, z dvema pa nadaljuje z napadi na komunikacije Zidani most—Ljubljana, da bi tako obvarovale pred uničenjem razne objekte, kakor so bile to rudniške naprave v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku. V začetku maja, ko so se začele borbe pri Dravogradu, Prevaljah, Guštanju in Črni, so tri brigade ob podpori koroških partizanov krenile proti Koroški z namenom, da osvobodijo Slovensko Koroško izpod stoletnega suženjstva. Hkrati, ko so te brigade krenile preko stare avstrijsko-jugoslovanska meje, pa sta ostali dve brigadi, ki sta se še takrat borili za osvoboditev Trbovlj in Zagorja, dobili nalogo, da svoje napade preusmerita proti Ljubljani.

Kot komisar divizije sem bil določen, da vodim te brigade pri njihovem napredovanju proti Ljubljani. Ostali del štaba divizije je krenil z brigadami, ki so napredovale proti Koroški, jaz sam pa, da bi pravočasno dosegel brigade, sem moral prehoditi pot od Drave do Save v najkrajšem času.

Od komandanta IV. operativne cone, polkovnika Petra Stanteta, sem dobil pisma navodila o nalogah brigad, katere pa so morale biti pozneje zaradi nastalega položaja spremenjene.

Pot, katero sem moral prehoditi, je vodila preko komunikacij, po katerih so se podnevi in ponoči premikale nemške kolone, posebno na cesti Celje—Ljubljana. Zaradi tega sem vzel seboj spremstvo, ki je bilo sposobno za dolgo pot

in ki bi v primeru potrebe omogočilo tudi nasilen prehod preko teh poti. Dva dni in eno noč je bilo treba nepretrgoma potovati peš in na konju, da smo prišli do edinice. Preko glavnih cest, ki so bile polne nemških avtomobilov, tankov in ostalih vozil, smo morali hoditi tudi podnevi med samimi kolonami, ker nam je bila vsaka minuta dragocena. Pri tem so nam bile izredno dobrodošle nemške uniforme, katere smo imeli na sebi, kakor tudi to, da Nemci niso imeli več časa, da bi pazili, kdo se giblje po teh poteh.

Zvečer 8. maja smo dosegli naše brigade. Takoj po prihodu so štabi brigad dobili naloge. Kmalu zatem, ko so brigade bile pripravljene za odhod, je prišel kurir z depešo glavnega štaba, ki se je glasila: »Šesto brigado Slavka Slandra in 11. Milana Zidanška usmeriti proti Koroški.« Naloga je bila popolnoma spremenjena. Pripraviti je bilo treba nov načrt za premik po najkrajši poti. Ker smo dobro poznali teren, to ni bilo težko. Izbrali smo pot preko Savinjske doline, Solčave in Zelezne Kaple na Velikovec. Še isto noč smo krenili preko Menine planine. Zgodaj zjutraj 9. maja smo se spustili v Savinjsko dolino. Po kratkem odmoru v Radmirju in Lubnem smo nameravali nadaljevati svojo pot proti Solčavi. Toda čim smo prišli v Savinjsko dolino, smo opazili kolono avtomobilov, ki se je premikala v smeri proti Radmirju. Pohiteli smo, da ji presekaemo pot. Enemu bataljonu je uspelo, da je pravočasno prišel do ceste in ustavil kolono. Vsa kolona 20 avtomobilov se je predala brez borbe. To je bila ena od bočnih patrol glavnine Lehrovih čet, ki so se umikale po cesti: Celje—Slovenjgradec—Dravograd. Vodja kolone je bil major, od katerega smo zvedeli, da se Lehr in njegov štab nahajata v Braslovčah, severno od Celja.

Ta major je vedel povedati, da se namerava Lehr s svojimi četami umakniti preko meje v Avstrijo, kjer bi se predal Angloamerikancem. Mi nismo imeli zveze s štabom divizije, niti nismo vedeli, kje se trenutno nahajajo naše jedinice in če so ceste preko meje zaprte. V vsakem primeru pa je bilo treba ustaviti umik Lehrovih čet in s tem omogočiti našim edinicam, ki so bile na Koroškem, da, v kolikor še tega niso storile, zaprejo mejo.

Za umik Lehrovih čet ni bila dovolj samo ena cesta in to ozka cesta Celje—Slovenjgradec, ki se vleče skozi soteske in ki je bila poleg tega na mnogih mestih razrušena in zasuta s kamenjem. Te ceste ni bilo mogoče obiti in na nekaterih mestih je bila onemogočena vožnja z motornimi vozili. Vse to je oviralo gibanje čet in treba je bilo računati, da bo skušal Lehr poiskati izhod toliko prej, ker so mu edinice naše armade sledile za petami in že razoroževale zadnji konec njegove kolone. Hočel ali nečel — general polkovnik se je znašel v takšnem položaju, da je moral iskati — našo pomoč.

Istega dne okrog 10. ure dopoldne je naša patrola pripeljala nemškega majorja, ki je zahteval »predstavnik Titove vojske«, kakor se je izrazil, da mu preda Lehrovo pismo. V tem pismu je Lehr pozival »predstavnik Titove vojske« v Braslovčah na »razgovor« zaradi nadaljnje umika njegovih čet. Ta Lehrov odposlanec se je silno prizadeval, da nam tudi ustmeno pojasni potrebo razgovora in da nas »prepriča«, da bo za nas najbolje, če omogočimo njihovim četam, da čimprej zapuste našo državo. Zelo veliko je pripovedoval o Lehru kot enem najbolj sposobnih nemških generalov, o njegovi dobroti in tovariških odnosih do podrejenih starešin in navadnih vojakov. Zakaj vse to pripoveduje,

Generalni polkovnik Lehr, komandant nemških letalskih sil, ki so aprila 1941 porušile Beograd, zaupna osebnost v krogu Hitlerjevih generalov, je bil hkrati tudi »specialist« za Balkan in je kot takšen imel nalogo, da kot komandant okupacijskih sil na Balkanu »napravi red« s svojimi metodami. Pri uvajanju tega »reda« v naši državi je ta »specialist« organiziral nekaj ofenziv, ki so imele nalogo, da uničijo narodnoosvobodilno gibanje sploh in našo narodnoosvobodilno vojsko. Toda leta 1945, ko se je bližal konec vojne, je pred edinicami naše armade bežal z ostanki svojih in kvizlinskih čet, ki so 4 leta poživale, ropale in pobijale po Jugoslaviji. Sebe in svoje horde je hotel rešiti s tem, da bi se umaknil preko jugoslovansko-avstrijske meje. Ta njegov »strateški načrt« pa so razbile naše edinice, ki so se nahajale na Štajerskem in deloma tudi na Koroškem. Te edinice so bile v sestavi XIV. udarne divizije, ki je uspelo zaprla meje ter s tem omogočila zaletje Lehrovih čet z vso tehniko in opremo.

XIV. udarna divizija je bila od svojega slavnega pohoda iz Dolenjske na Štajersko — v začetku leta 1940, pa vse do maja 1945 — težke in neprestane borbe na najbolj severnem delu naše zemlje, na Štajerskem in Koroškem. Najtežje borbe so se začele konec leta 1944 in v začetku leta 1945 zaradi tega, ker so Nemci v tem času hoteli zavarnati ceste za svoj umik iz Jugoslavije. Z močnimi in neprestanimi napadi na naše edinice so poskušali, da bi jih držali čim dalje od prometnih zvez. Toda to jim ni uspelo. Po težki borbi v februarju in marcu 1945 na Mozirskih planinah, Menini, Pohorju itd. je divizija z vsemi brigadami prešla v protinapad, ki je bil usmerjen predvsem na prometne žile Zidani most—Ljubljana. Tri brigade: prva udarna Toneta Tomšiča, druga udarna Ljube Šercerja in 13. udarna

ga nismo vprašali. Slutili smo, da si je Lehr zelo prizadeval, da bi sprejeli njegovo vabilo na razgovor in je zaradi tega tudi našil odposlanca, kako in kaj naj govori »predstavnik Titove vojske«. Nas razumljivo ni mnogo zanimalo, kakšen je Lehr, ker smo njegovo »dobrotlo« približno dobro poznali. Toda zato so nas mnogo bolj zanimali njegovi načrti. Zaradi tega smo sprejeli njegovo vabilo za »razgovor«, toda ne v Braslovčah, na mestu, ki ga je določil on, ampak v Letušu, tako da je vsak prišel do pol poti. Major se s tem predlogom ni strinjil, trdil je, da se Lehr ne bo ločil od svojih čet in da se on ne more odločiti brez svojega štaba. Kljub tem njegovim trditvam smo še nadalje vztrajali na tem, da pride Lehr, čeprav s svojim ožjim štabom, v Letušo, točno ob 13. uri polodne v gostilno pri mostu. Na koncu je vendar pristal, da predloži našo vabilo Lehru, ni pa bil prepričan, če bo Lehr osvojil.

Točno ob določenem času sem prišel s tolmачem na kraj, ki smo ga določili. Lehr je medtem že prišel s svojim štabom. Prišel je, toda ne sam, ampak z močno oboroženim spremstvom. Njegova osebna zaščita ni bila majhna. Pred hišo, v kateri se je nahajal, je stal oklopi avtomobil, okrog hiše pa je bilo postavljenih nekaj mitraljezov, pri samem vzhodu v hišo pa do zob oboroženi stražarji. Vse to oboroženo spremstvo je naju opazovalo kot nekašno čudo. Prišla sva s pištolami in brez vsakega spremljevalca. Ko sva vstopila, so vsi stražarji pozdravili »mirono«. Major, Lehrov odposlanec, naju je pričakal na vratih, prav tako v stanju »mirono«, in raportiral, da je general polkovnik zaradi resnosti razgovora kljub temu sprejel naš predlog, da pride na polovico poti in da je pripravljeno za razgovor. Lehr, dva generala in kakšnih 5 višjih oficirjev, so stajali sprejeli v sobi. Dostojanstvo njegovega visokega štaba je hotel Lehr obdržati do poslednjega časa. Soba, v kateri so bili, je bila urejena tako, kar

KULTURA IN PROSVETA

Za umetnostno kvalitetno opremo združnih domov

Naši vodilni možje neprestano poudarjajo, kako je treba pri proizvodnji paziti na kakovost dela. To opozorilo pa se prav tako nanaša tudi na kakovostni dvig dela na umetnostnem in kulturnem področju. Naša likovna umetnost se po osebo-bodivni vztrajno trudi, da bi se izboljšal umetnostni nivo naših likovnih ustvaritev, toda to je dolgotrajno delo, ki bo šele v bližnji bodočnosti pokazalo rezultate. V našem primeru, kakor nam pove naslov, pa gre za odgovornost opreme združnih domov, odgovornost, ki jo moramo imeti vsi dobro pred očmi in je nikakor ne smemo zanemariti.

Stalna budnost nad opremo naših združnih domov je danes nedvomno potrebna zato, ker je število novih domov izredno veliko in je kvalitativna oprema zato marsikdaj težko izvedljiva. Drugič pa moramo paziti pri opremi tudi zato, ker živi danes v naši sredini še mnogo takih umetnostnih proizvodov, ki jih nikakor ne smemo uporabljati v te svrhe. Na tem mestu sem že pisal o taki »umetnosti, ki ni umetnost«, opozoril sem na početje neodgovornih ljudi, ki za drage denarje širijo med našimi ljudskimi množicami proizvode, bodisi na področju plastike, bodisi na področju umetne obrti, ki ne zaslužijo, da bi se sploh pokazale v javnosti, ki kvarijo okus naših ljudi ter so v izvedbi nekatere naravnost žaljive. Kakor nalašč sem v zadnjem času opazil celo porast te proizvodnje; v Ljubljani so se odprla nekatera nova izložbena okna, ki so kar nabita s kičem in podobnimi »dragocenostmi«. Skrajni čas je, da se to početje onemogoči, da se posameznim delavnicam dajo na razpolago ustrezni načrti ter modeli, kjer pa bi ti ukrepi ne zadostovali, pa naj bi se ta delavnost enostavno zatrla in usmerila na drugo področje. Vzgojiti dober okus širšim plastem našega ljudstva je naša dolžnost in zelo težka stvar. Ključni izdelki pa vsa prizadevanja po višjem umetnostnem okusu podirajo ter je trud potemtakem v tej smeri jalov ali pa brezplemben.

Zavedati se moramo, da so združni domovi naša politična, kulturna in gospodarska središča vasi. Združni dom vsebuje vse, kar naj bi in tudi bo združevalo združni tako v gospodarskem, kakor v kulturno-družbenem oziru. Združni dom je doslej pri nas najvišji tip kraja, kjer se bo odigravalo tako rekoč vse življenje naše bodoče vasi. Tu bodo važne politične in družbene prireditve, tu bo knjižnica, klubski prostori, dramske prireditve itd., skratka vse, kar bo nenehno dvigalo politično in kulturno zavest našega kmeta ter ga navajalo h kulturnejšemu življenju. Jasno je potem, da moramo biti pri opremi združnih domov skrajno vestni in dosledni. Le spomnimo se na primer opremo naših neštevilih vaških gostiln večerajšnjega časa. Na steni so visele slike, ki jih je gostilničar naročil kdo ve odkod iz tujine ali pa jih nakupil v raznih prodajalnicah. Videli smo sliko — seveda vse v barvnem tisku — kako nosi mož na rami križ, na križu pa sedi njegova žena in ga točič s copato po glavi. Da sta bila upodobljena oba v kretenski obliki, da tisti »slikar« sploh ni znal slikati, je jasno, glavna stvar je bila, da je bila podoba gostom všeč in v zabavo. Potem ste videli sliko, ki je nedvomno prišla od nekod z Bavarskega in je predstavljala gostilniško sobo, kjer pijejo in možujejo hrabri lovci v pristnih bavarskih narodnih nošah. Tedaj je vdril v sobo bik, lovci se preplašeno skrivajo, nekdo je zlezal pod mizo, drugi skačejo skozi okno itd. Zopet »krasna in španska« slika, ki je marsikateremu silno ugajala. Ali pa smo videli jesenski gozd in jelena, ki

huka vročo sapo iz nosnic v mrzli jesenski zrak. Mislim, da sem slikarski »reperioar« opreme naših gostiln že kar precej izžrpal, če pa sem kaj pozabil, naj pa čitatelji sami dopolnijo. Rad bi omenil še nagačenega ptica ali kako drugo žival, prepreženega s pajčevino, sajastega od dima, z razcefranim perjem ali oguljeno dlako.

Če dovolite, pa bi potegnil še drugo paralelo z objektom, ki je pa tudi skoro v vsaki slovenski vasi — s cerkvijo. V tem pa je stvar drugačna. Vidi se, da so ta posej opreme vodili nekaj časa edini izobraženci — duhovščina. Sicer je v redkih primerih zavestno odločal okus in želja po estetskih vrednotah, večinoma pa je bila kvalitativna oprema le sredstvo za določen namen. Vendar je dejstvo, da je malokater slovenska cerkev brez kakšne umetnostno kvalitetne stvari, pa če so že nastale daleč nazaj v srednjem veku ali v baroku ali pa v 19. in 20. stoletju. Zgodilo se je, da je bila cerkev sezidana, pa je župnik poklical v 15. stoletju mojstra slikarja, recimo Janeza iz Ljubljane; ta je pokrtil stene notranjčine s freskami, ki so še danes naš ponos, dragocena ostalina naše kulturne preteklosti, ki je ne moremo pokazati samo doma, temveč tudi v tujini. Nato je prišel gotski rezbar ter ustvaril čudovite kipe, ki jih še danes lahko občudujemo v naši Narodni galeriji. Potem je baročni župnik, ko je bila cerkev dokončana, poklical mojstra, kot sta bila Franc Ilovšek in Anton Cebej, in jima rekel: poslikajta mi te obširne kupole, ta obok itd. In nastale so freske, na katere smo še danes ponosni. Prišel je Valentin Metzinger in drugi ter ustvaril podobe, ki so še danes remek dela naše baročne umetnosti. Prišli so rezbarji, ki so znali čudovito rezati v les, katerih imena nam vedno niso znana, vemo pa, da je v njih mnogo tistega, kar čutimo, da je slovensko, to se pravi naša umetnost. Tako so v stoletjih nastajale opreme, ki nam danes mnogokje vzbujajo vtis čudovite harmonije in lepote mikavnosti.

Potegnil sem paralelo — mislim, da je pravilno. Zdaj pa pomislimo, kakšne skrbi je vredna oprema naših združnih domov, ki bodo opravljali daleko važnejšo in vrednejšo funkcijo, kakor pa cerkve. Mi danes kvalitetne umetnostne opreme ne postavljamo zato, da bi bila sredstvo za nek določen namen. Mi danes iskreno želimo našemu delovnemu človeku prijeten odpočitek ali zabavo ali možnost izobrazbe v posturo naših združnih domov. Vse to pa bomo dosegli le tedaj, če se bo naš delovni kmet počutil v združnem domu kakor doma, da bo po delovnem dnevu njegovo oko počivalo na lepi notranjstveni prostorov združnega doma.

Oprema združnega doma se more razvijati v več smeri. Imamo n. pr. gledališko dvorano. Po navadi so nam na razpolago širše stenske plošče. Tu naj bi naši slikarji doprinesli svoj delež z izvršitvijo fresk, ki naj bi vsebinsko ustrezale monumentalni zasnovi tega načina slikanja. Prizori iz naše narodne zgodovine, iz narodnoosvobodilne borbe, iz našega kulturnega življenja, iz združnega življenja itd. naj bi bile teme teh podob. Čudovit način opreme večjih stenskih plošč je n. pr. tudi mozaik, ki monumentalno vpliva na razpoloževost prostora. Oder sam naj bo opremljen s kvalitetnimi kulisami, ne pa kakor je bilo doslej po navadi na podeželskih odrih, z izdelki dilatantov i. p. Ostale prostore združnih domov bi morale v idealnem primeru krasiti originalne slike naših slikarjev in grafičkov. Prav tako ne smemo pozabiti na umetnostno vi-

soko stoječo plastiko naših vodilnih mož in vidnejših kulturnih delavcev.

Seveda je oprema združnega doma, kakor sem nakazal zgoraj, zaenkrat idealna, vendar pa, če so ljudje iniciativni in visoko zavedni, ne povsem neizvedljiva. Mi imamo danes kader freskantov, kakor jih nima nobena druga republika. Danes imamo še močan kader slikarjev in kiparjev. Po ogromni večini so to zavedni ljudje, umetniki, ki zavestno ustvarjajo za našo socialistično stvarnost. Mnogokje bi bila stvar pametnega dogovora med upravo združnega doma ter z umetnikom oz. bolje z umetnostnim kolektivom. Naša Akademija likovnih umetnosti v Ljubljani je vzgojila že nekaj dobrih mladih umetnikov, ki bodo nedvomno radi sprejeli dela v združnih domovih. Kjer pa bi domovi zaenkrat ne mogli prevzeti stroškov, bi se oddolžili morda v naturalijah ali pa bi originalne zaenkrat nadomestili s kvalitetnimi barvastimi reprodukcijami slovenskih in jugoslovanskih mojstrov. Ko govorim samo o slikarstvu in kiparstvu, pa nikakor ne mislim podcenjevati truda, ki ga bodo naši arhitekti vložili v načrte za notranjo stanovanjsko opremo združnih domov. Tu je stvar lažja. Arhitekt izroči načrte, in mnogokje jih potem lahko izvede lastna združna mizarska delavnica. Tudi v tem primeru naj nihče ne misli, da je vseeno, kako je opremljen na primer klubski ali gostilniški ali kateri koli drug prostor. Tudi miza in stoli spadajo v poglavja o umetnosti in tudi tu moramo napraviti vse, da zadostimo umetnostni strani opreme domov.

Nazival sem nekaj misli o umetnostno-kvalitetni opremi naših združnih domov. Upam, da sem v glavnem zajel vso problematiko o tem predmetu. Dobro pa bi bilo, če bi se kmalu sklicala anketa, ki bi bila sestavljena od naših združnih funkcionarjev ter umetniških krogov; taka anketa bi lahko mnogo pripomogla k razčiščenju problema opreme naših združnih domov ter bi nedvomno prinesla dobre rezultate.

Članek, ki nam ga je dal na razpolago dr. Stane Mikuz, smo priobčili zlasti z namenom, da se z njimi seznanijo naši sindikalni kulturno-prosvetni referenti, kajti tudi oprema naših sindikalnih domov, dvoran in klubov je mnogokje na zelo nizkem estetskem nivoju. Načela okusne opreme združnih domov velja tudi za sindikalne domove.

V Količevem so ustanovili SKUD „France Bukovec“

V nedeljo 20. novembra so delavci in nameščenci Tovarne papirja in lepenke izvedli ustanovni občni zbor kulturno-umetniškega društva ter tako izpolnili splošno željo članstva po načrtnem kulturno-umetniškem delu.

Kljub nekoliko pičli udeležbi članstva, okrog 70 po številu, je skrbno pripravjen občni zbor začel z delom. Po uvodnih besedah in izvolitvi delovnega predsedstva je zastopnik GO ZSS spregovoril o pomenu SKUD v okviru današnje graditve socializma in preobrazbe naših delovnih in kmečkih ljudi, obenem pa se je dotaknil trdnega stališča naše Partije proti gonji Informbiroja in važne vloge kulturnih delavcev v tej smeri.

Nato se je razvila živahna diskusija, v katero so posegali skoraj vsi navzoči. Pri diskusiji so prišle na dan zanimivosti iz dosedanjega kulturnega dela posameznih sekcij, predvsem pa se je pokazala težnja za čim bolj urejenim delom v novem društvu, za udržitve discipline in borbo za kvaliteto. Kulturno-prosvetni referent KS Domžale tov. Redenšek, ki je posegal v diskusijo, je poudaril dobro pripravo iniciativnega odbora za ustanovitev društva. Opozoril je na potrebo aktivizacije za vključitev čim večjega števila članstva v aktivno delo.

Diskusija je pokazala, da je kolektiv tovarne lepenke in papirja v Količevem močan v politični izgradnji in da dobro razume pomen kulturno-prosvetnega dela v borbi za plan. Sledeč svetlemu zgledu revolucionarnega borca in aktivista Bukovca Franca, katerega ime je bilo z navdušenjem sprejeto za novo društvo, hočejo člani društva razvijati kulturno-umetniško dejavnost ne samo v svojem kolektivu, temveč tudi na bližnjem podeželju.

Društvo, ki šteje že sedaj okrog 120 aktivnih članov in ima štiri sekcije (pevski zbor, glasbeno, dramsko in folklorno sekcijo) ima možnost velikega razvoja, ker je ta kolektiv znan po svoji »revolucionarnosti« iz »predaprilske Jugoslavije.

DELO IN TEKMOVANJE na naši klasični gimnaziji

Razen delovnih norm, ki so natančno določene v učnem načrtu ter v predmetnih in učnih urah posameznega strokovnega učitelja, tekmujejo podružnice SPD v Mariboru v točno označenih panogah svojega udejstvovanja. Podružnica II. srednjih šol v Mariboru, ki obsega tri skupine (delovne kolektive Klasične gimnazije, študijske knjižnice in muzeja) s sedežem na Klasični gimnaziji, si je v tekmovanju za II. kongres SPD aprila meseca osvojila prvo mesto med prosvetnimi podružnicami v Mariboru. V nadaljevanju tekmovalja so bile določene tri nagrade. Rezultat je bil ta, da je podružnica I. (prva drž. gimnazija) prejela diplomino in prav tako podružnica II. (Klasična gimnazija), dočim je gledališče prejelo prehodno zastavico.

Lastnemu politično-ideološkemu ter strokovno pedagoškemu izpolnjevanju je bilo samo v mesecu oktobru na Klasični gimnaziji namenjenih osem sestankov, 8 študijskih krožkov in isto število strokovnih krožkov v okviru Pedagoškega aktivna (slavistika, zemljepis, zgodovina, klasika, matematika in fizika, kemija in živi jeziki), katerih se je skupina Klasične gimnazije udeleževala 100%. Skupina študijske knjižnice je imela samostojno poseben sestanek s poročilom o državnem kongresu bibliotekarjev v Ljubljani, člani Klasične gimnazije pa so se udeležili kot delegatje strokovnih sestankov klavirski ter matematikov in fizikov. S temeljitimi referati in diskusijami je bil obvezni študij vseh po upravni liniji predpisanih tem in na dvajset drugih problemov, ki so v zvezi z našo novo socialistično Jugoslavijo.

Uspehi tega resnega dela so razvidni iz poročila o poteku konsultacije 4. novembra 1945 za skupino Klasične gimnazije.

Zelo bogato je bilo kulturno in prosvetno delo, ki so ga vršili člani podružnice II. srednjih šol v Mariboru skozi vse leto in tudi v dobi velikega odmora izven svojega šolskega delokroga. V različnih šolah in tečajih je poučevalo 27 članov podružnice in s tem tako rekoč omogočalo obstoj in delovanje teh šol in tečajev. Dopisovanje za naše časopise in za radio-postajo Ljubljana-Maribor je bilo stalno in izdatno. Sodelovanje pri kulturnih prireditvah po vaseh, v ekipi zgodovinskega društva, pri ljudskih knjiz-

nica, v uredništvu Novih obzorij in pri reviji sami, pri nastopih sind. fizikulturenega društva Poleta, pri organizaciji šahovskega življenja v Mariboru — naslov ženske prvakinja Maribora si je pridelala članica učiteljskega zbora Klasične gimnazije — vse to priča o bogatem vestranskem udejstvovanju te podružnice izven šole. Štirje člani so imeli pet predavanj v KOZ poštnega sindikata, na konferenci učiteljev Maribor-okolica in v kulturno-umetniškem klubu, en član dela za Akademijo znanosti in umetnosti, drug član pa je dovršil pomembno kiparsko delo. Pomembno socialno delo vrši podružnica s tem, da mesečno nabere za patronat Dijaškega doma pri članih okrog 900 din. Pri vsem tem je 46 članov podružnice samo v oktobru opravilo 587 ur prostovoljnega dela, med temi 177 ur fizičnega. Razen tega je na pobudo članov skupine Klasične gimnazije in pod njihovim vodstvom izvršila mladina Klasične gimnazije v oktobru 2065 ur prostovoljnega fizičnega dela na Braniku, pri nabiranju sadja, gradnji drž. gimnazije v Guštanju in v mestu samem na pionirski progi.

Lepo dejanje naših likovnih umetnikov

Umetniška zadruga v Ljubljani, v kateri so vključeni naši likovni umetniki, je organizirala med svojimi člani svojevstrano akcijo za pomoč pogorelcem v Srednji vasi na Gorenjskem. Pozvala jih je namreč, naj poklonijo nekaj svojih del, ki jih bo zadruga prodala, izkupiček pa poklonila pogorelcem, da si čimprej sezidajo nove domove. Večina naših likovnih umetnikov se je vabilu že odzvala.

Vse njihove umetnine so razstavljene v prostorih zadruga v Šelenburgovi ulici. Da bi zadruga omogočila nakup prav vsem ustanovam, sindikalnim podružnicam — za reče kotičke, čitalnice, knjižnice, dvorane itd. — kulturno-prosvetnim društvom, zadrugam, podjetjem itd., ki jim je prav gotovo pri srcu, da svoje prostore opremijo s kvalitetnimi deli, obenem pa pomagajo v socialni akciji, je cenno umetninam globoko znižala, tako da nakup za nobeno teh ustanov in tudi ne za zasebnika ni težak problem. Razstava je stalno odprta. Kdor se interesira za našo likovno umetnost, naj si jo ogleda, obiščejo pa naj jo čimprej predstavniki naših sindikatov, podjetij, kulturno-umetniških društev itd.

Izid natečaja za besedila novih pesmi

Poverništvo za kulturo in umetnost IO MLO — Ljubljana razlašča po končanem natečaju naslednji izidi:

Komisija, ki jo je sestavilo Društvo slovenskih književnikov, je ugotovila, da nobeno vloženo del ne ustreza duhu razpisa. Na predlog komisije nagrade Poverništvo za kulturo in umetnost nekatere avtorje, ki so se približali duhu razpisa oziroma katerih pesmi so primerne za uglasbitve.

Tone Sajovic, Trbovlje	—	Loke	din 3000,
France Kosmač, Ljubljana	—		din 2000,
Tamara Battisti, Ljubljana	—		din 2000,
Anica Kos, Ljubljana	—		din 1000,
Marička Znidarska, Stari trg	—		din 1000,
Ivan Bizjak, Celje	—		din 500.

Urejuje uredniški odbor. Glavni urednik T. Seliskar. — Uredništvo telefon 45-35, Miklošičeva 22-II. — Uprava telefon 49-70, Masarykova 14-III v Ljubljani. — Echa vsak petek. — Mesečna naročnina din 12.— Štev. ček. pošte 6-90693-9. — Tiska tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani.

kor da je ta štab tu že dalj časa. Na stenah so bile številne karte, na veliki mizi prav tako zemljevid, okoli nje pa so bili razmeščeni stoli. Pričakoval sem, da bo ta veliki vojskovodja, kakor je pripovedoval major — ta veliki zločinec — po delih, kakršna je počenjal po naši državi — tudi velik po postavi. Zelo sem bil presenečen, ko se je pred menoj v vzdignjeno desnico pojavil majhen človek, ogrnjen v črno pelerinico, ki ga je napravljala še manjšega, in izrekal: »Generaloberst Lehr.« Svoje ime nisem utegnil niti izgovoriti, ko mi je že zašel predstavljati svoje generale in oficirje, ki so stali v vrsti v sredini sobe. Potem je začel pojasnjevati, kakšen komandant in in me zelo obzirno vprašal, če sem pripravljen pojasniti, kaj sem po činu in na kakšnem položaju. Prizadeval si je, da bi bil čim bolj hladnokrvnen in komandantsko strog. Toda kljub temu ni mogel prikriti svoje nerveze in prosečega glasu v svojem govoru. Zaprotil je, če lahko obrazloži svoje predloge. Še preden je začel, je spet vprašal, s kakšnimi silami razpolagam v bližini in sploh na sektorju proti meni. Odgovoril sem mu, da naše sile vsak dan in vsako uro naraščajo in da zaradi tega ni mogoče povedati točnega števila stanja. Z odgovorom ni bil zadovoljen in tudi ni več postavjal takšnih vprašanj, ampak je prišel na dan s svojimi predlogi in »zahtevami«. Zašel je z enostavnimi besedami: »Skenil sem, da se stavim na razpolago maršalu Titu, da predam večjo količino orožja in prevzamem odgovornost, da bodo moje trupe disciplinirano zapustile jugoslovansko ozemlje.« Zato zahteva od nas uslugo, da mu do meje omogočimo neoviran umik njegovih čet, kar jim je treba čim hitreje omogočiti po vseh poteh, ker njihovo številčno stanje znaša okrog 300 tisoč, s hrano pa razpolaga samo še za tri do štiri dni. Hitler umik je neobhodno potreben, dokler so še trupe disciplinirane. Drugače, v kolikor bi se umik zavlačeval, on seveda ne bo mogel od-

govarjati za disciplino in morebitni poskus nasilnega ropanja pri prebivalstvu. To posebno velja za Cerkeze, četnike in ustaše, ki so v njegovi koloni. Takšni so bili njegovi »predlogi in zahtev«. Pri vsem tem ni pozabil poudariti, kako velike količine orožja vseh vrst imajo njegove čete na razpolago. Ko sem ga vprašal, kakšna je ta »večja količina orožja«, za katero se je odločil, da nam jo izroči, je dal besedo svojemu načelniku štaba, starejšemu generalu, visoke rasti z zravnanim pruskim nastopom. Ta general (njegovega imena se ne spominjam) je povedal, da bodo odredili, da se bo vse rezervno orožje in del tega, ki se nahaja pri posameznih vojakih, dalo nam na razpolago. Zaradi vzdrževanja reda pa je treba, da vsak deseti vojak obdrži puško, vsi podoficirji pištole, oficirji pa svoje posebno orožje. Poleg tega nameravajo za prevoz hrane zadržati potrebno število kamionov in na vsak kilometer v koloni tudi po en tank ali oklopni avtomobil. To svojo »zahtevo« je utemeljeval s potrebo štaba, da se omogoči neovirano poveljevanje in vzdržiti disciplina. Po njihovih obrazložitvah sem postavil Lehru nekaj vprašanj, in sicer: Če mu je znan podpis brezpogojne kapitulacije nemške vojske, kaj vsebuje akt o kapitulaciji, če spoštuje ta akt in če ga spoštuje, kakšen namen imajo taki razgovori in postavljene zahteve z njegove strani, da še naprej obstajajo njegovi štabi, da zadržati precejšen del orožja, prevoznih in drugih sredstev. Razgovarjali se je zato mogoče samo o popolni kapitulaciji in izročitvi vsega orožja in opreme in to tukaj — na ozemlju, kjer se čete nahajajo. Lehr se je izogibal neposrednih odgovorov na ta vprašanja in utemeljeval svoje predloge s tem, da je ozemlje, na katerem so njegove čete, majhno in da zaradi tega ne more odložiti vsega orožja in opreme. Poleg tega ne more jamčiti, da bodo vsi njegovi štabi izvršili njegov ukaz, da naj odložijo orožje in da utegne priti do resnih posledic.

Vse je že kazalo, da naši razgovori ne bodo privedli do uspehov. Jaz sam nisem imel točnih podatkov, kje vse so v tem trenutku naše edince, oziroma ali so že zaprle mejo pri Dravogradu, Prevaljah in Guštanju. Zaradi tega sem vtrajal, da se gibanje čet ustavi, Lehr pa, da odide z menoj v štab IV. operativne cone, ki je bil v Topolšnici pri Šoštanju. Po dolgem omahovanju in posvetovanju s svojim štabom je pristal, da gre z menoj, toda ne sam, ampak z vsem svojim spremstvom, ki je bilo okoli njega. V moji navzočnosti je odredil, da se premik čet ustavi.

Vsa pot do Šoštanja je bila polna motornih vozil, voz, topov, tankov itd. Spomnil sem se, kako je leta 1941 ta vojaški stroj prišel v našo državo in kako je takrat izgledalo, da se tem si-

lam ne bo mogoče upreti. Toda kljub temu je bila ta sila uničena na vsem ozemlju Jugoslavije v štirih letih z našo slabo oborožitvijo. Sedaj se je vse to spremenilo v navadno drhal, ki se sramotno in bojazljivo umika, da bi ušla kazni za svoje zločine. V tem so posebno prednjačili četniki, ustaše, Čerkezi in ostale bande, ki so se nahajale v tej dolgi koloni. Strah pred kaznijo je bil še posebno velik pri Čerkezih, ki so vzdolž vse pote zaustavljali Lehra in mu obljubljali, da so pripravljani na vse žrtve, samo da jih ne izroči partizanom ali Rusom. Vsi, ki so pristopali, pa tudi Lehr, so pozdravljali s »Heil Hitler«.

Zaradi porušene in prenapolnjene ceste smo morali del poti prehoditi peš. Velik del zaščite, ki je spremljala Lehra na kamionih in oklopnem avtomobilu,

Naše brigade na zboru pred akcijo

Podpolkovnik Ivan Dolničar - »Janošič«
»Narodna armija«

Veličastna borba invalidskih podjetij Slovenije v počastitev Dneva republike

Od 20. oktobra do današnjega dne je trajalo tekmovalje med invalidskimi proizvodnimi podjetji Slovenije v počastitev našega največjega praznika — Dneva republike. Velika večina invalidskih podjetij se je v tem tekmovalju potrudila, da bi svoje letne proizvodne plane čimprej izpolnila, v tekmovaljih za večjo storilnost dela pa je izboljšala predvsem način dela, delovno disciplino in zelo povišala svojo proizvodnjo. Delovni kolektivi invalidskih podjetij so v teh tekmovaljih pokazali vso svojo globoko zavednost in predanost naši Partiji, maršalu Titu in naši ponosni socialistični graditvi, njihovi bogati uspehi v tekmovaljih pa so pomemben prispevek k splošnemu dvigu naše gospodarske dejavnosti, katere važen sestavni del postaja prav invalidska gospodarska dejavnost. Zavedajoč se pomena Dneva republike in zaslug najboljših delavcev za uspehe invalidskih podjetij Slovenije, so imeli danes po vseh krajih republike, kjer delajo invalidska proizvodna podjetja, ponovna tekmovalja za večjo storilnost, po njih pa sindikalne proslave Dneva republike, na katerih so v vrsti podjetij proglasili tudi nove udarnike in najboljše delavce kolektivov denarno nagradili. Preobširno bi bilo, če bi hoteli v celoti prikazati uspehe teh tekmovalj, kakor tudi spregovoriti o vseh tistih članih kolektivov, ki niso štediti svojega znanja in moči, da bi bil končni uspeh tega tekmovalja čim boljši. Zato bomo na tem mestu skušali zajeti res najbistvenejše.

»TOVARNA GUMBOV« V KAMNIKU

Četrto tekmovalje za večjo storilnost dela v invalidski Tovarni gumbov v Kamniku je bilo povezano z razvitjem prvega sindikalnega prapora v invalidskih podjetjih Jugoslavije. Tovarna gumbov je 26. nov. izpolnila tudi svoj finančni plan, medtem ko bo do srede decembra izpolnila tudi proizvodnega. Na proslavi so po razvitju sindikalnega prapora nagradili tudi 28 najboljših delavcev in delavk v skupnem znesku 50.000 din, katerega je nakazal delovnemu kolektivu II. plenum glavnega odbora Zveze VVI Slovenije v priznanje za trud, prizadevanje in pobudo, ki jo je to podjetje dalo ostalim invalidskim podjetjem v državi, da se začela tekmovali za večjo storilnost dela. V tekmovalju so se najbolj odrezale naslednje delavke: rezalke: Mici Dolar, Katica Špruk in Minka Humar, ki so normo presegle za 61, 47,2 in 41,3%. Nadalje v oddelku oblikovalk: Pavla Klemenc, Lenčka Dolenc in Anica Gorjan s presežkom 78, 34,6 in 31,3%, medtem ko so bile v oddelku za luknjanje najboljše: Marija Golob, Julka Zajc in Anica Zarnik, ki so dnevno normo izpolnile s 122, 105,4 in 105%.

TUDI V »ŠČETARNI« V KOMENDI SO TEKMOVALI

Čeprav so v invalidskem podjetju »Ščetarna« v Komendi šele pred 14 dnevi postavili delovne norme, so delavci in delavke uspešno izvedli prvo tekmovalje za večjo storilnost. »Ščetarstvo« v Komendi je hkrati prvo tovrstno podjetje v državi, ki je začelo delati po normah. Ivana Lah je presešla delovno normo za 100,4%, sledijo Tilka Kern s 85,8%, Ivanka Lah z 58 in Ana Zadržal s 53,3% preseženo normo. Vdova iz NOV Zofija Vomerger je presešla normo za 29,6%, vdovi Marija Kern in Ana Pirnat pa sta dnev. normo izpolnili s 100, 104 in 109%.

TUDI V TEKMOVANJU NA ČAST DNEVA REPUBLIKE JE PODJETJE »ZVEZDA« V KRANJU DOSEGLJE NAJBOLJŠE USPEHE

Invalidsko podjetje čistilnica, barvarna in tkalnica »Zvezda« v Kranju, ki je dala pobudo za tekmovalje med invalidskimi podjetji Slovenije na čast 29. novembra, je v tem tekmovalju doseglo najbolj pomembne uspehe. V dvodnev-

nem tekmovalju je delovni kolektiv povprečno visoko presegl normo. Najboljši posamezniki so bili: v barvarni: Janez Lotrič, ki je normo presegl 298 in 273%, Homar Stane s presežkom 201,4 in 170%, Franc Tacar s 164 in 155% in tiskar Andrej Košir s presežkom norme za 350 in 366%.

Po tekmovalju je bila v večernih urah proslava, na kateri so proglasili tri nove in dva dvakratna udarnika. Ta častni naslov so dobili: drugič Janez Lotrič, barvar Štefan Jurina, tkalski mojster, prvič pa tkalki Slavka Kavčič in Francka Martincič ter tiskar Andrej Košir, ki so pri svojem delu stalno preseglali normo od 20—30%.

Po proglasitvi udarnikov so najboljši delavci in delavke podjetja prejeli nagrade, celotnemu kolektivu podjetja »Zvezda« pa je upravnik Glavne uprave invalidske lokalne industrije izročil tudi prehodno zastavico v znak priznanja in za zasluge, ki jih je podjetje doseglo v svojih naporih za doseg čim večjih uspehov naše invalidske dejavnosti.

V »PLASTIKI« V KRANJU SO ŽE DOSEGLI LETNI PLAN

Delovni kolektiv invalidskega podjetja »Plastika«, kjer izdelujejo papirnate pupe, je pretelo soboto izpolnil svoj finančni in proizvodni plan, v tekmovalju za večjo storilnost dela pa je povprečno presegl dnevno normo za 48,6 odstotka. Najbolj so se odlikovale naslednje delavke: Vida Gnjatovič, Danica Kavčič, Marija Perič, Štefka Kole, Slavka Podgoršek.

Za lepe delovne uspehe in prizadevanje tako pri normalnem delu, kakor še posebno med tekmovaljem, so delavke Marija Perič, Slavka Podgoršek in Slavka Bernik, Štefka Kale in Gnjatovič Vida prejela denarne nagrade.

V PODJETJU »IZTOK« MIREN PRI GORICI

Tudi invalidsko podjetje »Istok« je počastilo Dan republike s tekmovaljem za večjo storilnost dela, ki je prineslo prav dobre rezultate. Tekmovalce so tri brigade, med katerimi je bila najboljša brigada Emila Kogloka, ki je svojo dnevno nalogo presešla za 155%. Sledili sta ji brigadi Karla Čermelja in Lamberta Spinčiča, ki sta dnevno normo preseglji za 25 in 97,4%. Po končanem tekmovalju so na proslavi Dneva republike proglasili najboljših šest delavcev v kolektivu za udarnike. Ta častni naslov je zaslužen prešla naslednja skupina delavcev: Zeljko Pagon, Lambert Spinčič, Jože Blimlajn, Jože Zorec, Jože Pahor in Franjo Černič, ki so svojo dnevno normo preseglali povprečno za 30—40%. V tekmovalju samem pa so se izkazali tudi učenci v gospodarstvu, med njimi najbolj Marjan Brumec, Albert Ušaj, Lesan Gabrijel, Oskar Fertolja in drugi.

»KOLARSKO-KAROSERJSKO PODJETJE« V MARIBORU

Od 22. do 28. nov. so tekmovali v mariborskem invalidskem kolarsko-karoserijskem podjetju in so posamezni oddelki podjetja dosegli naslednje povprečne presežke delovne norme: kovačnica 19%, kolarnica 12,5% in karoserijska delavnica 29%. Celotni povprečni presežek delovne norme podjetja znaša 19%. Tudi v tem podjetju so proglasili prvega udarnika kovača Kolomana Zrinjskega, ki je povprečno presegl normo do 20% in ima razen tega še nad 200 ur prostovoljnega dela.

TEKMOVALI SO TUDI V MARIBORSKI TOVARNI TRAKOV

V tkalnici Tovarne trakov v Mariboru so tekmovali kar v dveh izmenah in prav tako tudi v predilnici. V tkalnici so v

prvi izmeni povprečno preseglali normo za 11%, v drugi pa za 15%, medtem ko je prva izmena v predilnici preseglala dnevno plansko nalogo za 41%, druga pa za 11%. Povprečni presežek dnevne planske naloge podjetja je znašal 14%. Na proslavi 29. novembra pa sta bili razen tega tudi proglaseni prvi udarnici v podjetju: Jožica Cilensek in Ljudmila Jerinko, ki sta svojo dnevno normo preseglali povprečno za okrog 20%.

V »SALESKI LESNI GALANTERIJ«

V tekmovalju za večjo storilnost dela je tudi kolektiv Saleške lesne galanterije v Šoštanju znova dosegel velike uspehe. V strojnem oddelku so povprečno preseglali dnevno nalogo za 26%, oddelk mizarstva za 31% in oddelk za slikanje za 56%. Najboljši med posamezniki so bili Milka Čuden, Ivan Prah in Franc Uranjek, ki so dnevno delovno normo preseglali od 110 do 170%. Milka Čuden in Franc Uranjek sta bila za svoje prizadevanje in lepe uspehe pri stalnem delu proglašena za udarnika, kot prva v podjetju.

V »ČEVJARSTVU« V CELJU

Lepe uspehe je doseglo invalidsko podjetje »Čevljarstvo« v Celju, kjer so v počastitev našega pomembnega praznika tudi priredili tekmovalje za večjo storilnost dela. V prvi skupini, ki so jo sestavljali Jože Beltram, Mirko Fabjan, Ignac Bizjak, Anton Kovačič in drugi, so namesto 17 parov, kot predvideva norma, izdelali 26 parov moških delovnih čevljev z dvojnimi podplati. Imenovani tovariši so normo preseglali za 81%, skupina sama pa je normo preseglala za 62%.

»MIZARSTVO« V POLZELI

V tekmovalju za večjo storilnost dela v »Mizarstvu« v Polzeli so bili najboljši naslednji delavci: Karl Borštnar, Karl Podlesnik, Martin Perme, Martin Zagožen in Jože Pencelj. Tekmovalje je trajalo 3 dni, na sindikalni proslavi pa so po tekmovalju proglasili tudi pet udarnikov: Jožeta Hurjaka, Karla Podlesnika, Karla Borštnarja, Franca Tepežnika in Antona Božiča.

Lepe uspehe so pri tekmovalju za večjo storilnost dela na čast Dneva republike dosegla tudi ostala invalidska podjetja v Sloveniji.

Borba za ostan v škojloški predilnici

O škojloški predilnici so mnogo govorili na vseh konferencah in sestankih, vendar na žalost ti pogovori niso nikakor bili pohvalni. Škojloška predilnica je bila vedno kritizirana, večasih upravičeno, včasih pa tudi ne. Plana niso dosegli, čemur je bil vzrok največkrat slab material, pa tudi nepravilna organizacija dela. V zadnjem času pa se je stanje obrnilo popolnoma v drugo smer. Proizvodnja se je začela dvigati, počasi sicer, vendar se je dvignila do presenetljive višine. V zgodovini škojloške predilnice take visoke proizvodnje še ne beležijo. V novembru je bil prvič dosežen mesečni plan.

Temu je vzrok precejšnje izboljšanje materiala, vendar se imamo za to zahvaliti neki veliki razgibanosti v tovarni, ki podžiga člane kolektiva k nenehnemu tekmovalju za višjo storilnost dela, k borbi za izpolnitev plana.

Ko se je začelo širiti Sirotnačičevo gibanje, so se začele spraševati tudi predilke škojloške predilnice, kako bi tudi pri nas organizirali tako tekmovalje. Vodstvo je takoj pristopilo k delu. Predilke so se kar same javljale za tekmovalje, vsaka je hotela pokazati svoje sposobnosti. Končno je bil določen dan tekmovalja, katerega rezultate je vse nestrno pričakovalo. Uspeh je bil sijajen, vendar se predilke niso zadovoljile samo s trenutnim dvigom proizvodnje, treba je vsakodnevno dvigati proizvodnjo, dosegati plan.

Povabljeni so bile predilke iz PIT Maribor, naj pridejo tekmoval v Škojlo Loko, da bi se predilke, kakor tudi snemalke med seboj spoznale, pregledale organizacijo dela v eni ali drugi tovarni, da bi izmenjale svoje izkušnje ter predlagale, kako bi se dala ta ali ona vrsta dela izboljšati ali pospešiti. Mariborčanke so se povabilu odzvale. Dan pred tekmovaljem so prišle v Škojlo Loko, si ogledale potek dela v tovarni, se spoznale s tovarišicami iz Škofje Loke in se pripravljale za drugi dan, katerega rezultate je vse z zmagale škojločanke, to pa tudi ni čudno, ker tovarišice iz Maribora niso bile vajene strojev.

Za drugo nedeljo pa so bile povabljeni v Maribor predilke iz Škofje Loke. Odzvale so se z velikim veseljem, pa tudi malo strah jih je bilo pred izidom tekmovalja. Izkazalo pa se je, da je bil ta strah neupravičen, kajti proti vsemu pričakovanju so zmagale tudi tam. Dokazale so, da nikakor ne zaostajajo za tovarišicami iz drugih predilnic, to pa jih je poždalo, da so se doma še bolj oprijele dela, obenem pa vzpodbujale še druge k večji vnemi. Zato so v novembru prvič dosegle mesečni plan, kar pomeni za škojloško predilnico velik napredek.

Tudi gradbeniki najdejo čas za fizkulturo

Završalo je po Gradisovih gradbiščih, ko so sindikalne podružnice posameznih gradbišč prejele poziv direktorije za tekmovalje v šahu, crossu in namiznem tenisu. Kljub borbi za izpolnitev planskih nalog so delavci in nameščenci »Gradisa« pristopili k pripravam za tekmovalje z vso resnostjo in izbrali za finalno tekmovalje za najboljše.

Sindikalne podružnice so razgibale fizkulturnike posameznih gradbišč in pregledale svoje vrste, kdo bi utegnil uspešno zastopati gradbišče v naštetih panogah.

V večernih urah se je v klubskih sobah merilo med seboj 125 šahistov v vseh krajih Slovenije. Med njimi si opazil kramjšena delavca, ki je stremel za tem, da bi se uspešno upiral kombinacijski igri svojega šefa, ali razigrani kombinaciji preudarnega knjigovodje, ki je hotel nadvladati svojega šefa vsaj v šahu.

78 delovnih rok je v prostem času poprijelo za loperje in se urilo v namiznem tenisu, med njimi tudi tovarišice, ki so na vsak način hotele sodelovati na končnem tekmovalju najboljših. Izločilne borbe so izbrale prave posameznih gradbišč, ki so čakali na poziv za tekmovalje v proslavo Dneva republike.

V jesenskem crossu, ki so ga izvedla vsa »Gradisova« gradbišča, je tekmovalo 315 tovarišev in tovarišic, ki so se temeljito pripravili na tekmovalje prvakov.

Včerašnji dan so se zbrali prvaki vseh delovnih kolektivov »Gradisa«, da se pomerijo med seboj.

V crossu so prvi nastopili mladinci, med katerimi je v gozdem tekmu zmagal krepak in marljiv delavec gradbišča hidrocentrale v Vuzenici Janez Malešič in s tem postal mladinski prvak celotnega »Gradisovega« kolektiva.

Med starejšimi tovariši, ki so nastopili v samostojnem tekmovalju po razmočenih poteh Golovca, je v močni konkurenci priteklo prvi na cilj mehanik Centralnih »Gradisovih« delavnic tovariš Nero Olivieri. Njegov čas 4,32 pomeni, da bi lahko nastopil tudi v ostriji konkurenci.

V namiznem tenisu so tekmovali prvaki ves dan. Zlujave roke naših najboljših delavcev so vihtele loperje ter v izenačenih borbah izločile finalista, kom. šefa hidrocentrale gradbišča Moste in nameščena Avtoparka tovariša Andreja Škrabca, ki je v končni igri zmagal v svojo korist.

V tekmovalju tovarišice je zmagala tov. Ljuba Tomc, knjigovodkinja direktorije »Gradisa«.

Tekmovalje v šahu je pokazalo, da so nameščenci »Gradisovih« gradbišč prav tako iznajdljivi v šahovskih kombinacijah kakor v gradbeni delavnosti. Šef ing. gradbišča Šoštanj, tov. Vladimir Čadež, je premagal vse konkurente in dokazal, da zasluži s svojo izredno pozicijsko igro in dobro premišljenimi kombinacijami naslov šahovskega prvaka.

Dobro uspešno tekmovalje je zaključil fizkulturni referent sindikalne podružnice direktorije, ki je razglasil končne rezultate in s sodelovanjem uprave podjetja razdelil zmagovalcem praktična darila.

Tekmovalci so odšli na svoja delovna mesta, zadovoljni in z željo, da bi bilo še več takih prireditvev.

Tako so gradbinci tudi s fizkulturnim tekmovaljem proslavili Dan republike.

»Tek republike«

Na Dan republike dne 29. XI. 1949 se je vršil v Ljubljani, v počastitev praznika, »Tek republike«. Tekmovalja so se udeležili najboljši atleti iz vse države. Skupno je nastopilo 218 tekačev in tako na svečan način proslavilo ta velik praznik naših narodov.

Nagraditev najboljših društev

Centralni odbor Zveze sindikatov Jugoslavije je nagradil ob priliki Dneva republike 34 najboljših športnih in telovadnih društev ter 10 fizkulturnih aktivov. Za množičen razvoj športa v sindikatih in za največjo aktivnost, ter najboljše športne rezultate so bili nagradjeni s po 100.000 din Špartak (Subotica), Hajduk (Split), Sarajevo (Sarajevo), Kladiivar (Celje) in Rabotnički (Skoplje).

Ostala sindikalna in športna društva in fizkulturni aktivni so bili nagradjeni s športnimi opremami in skupni vrednosti 1.800.000 din. — Med ostalimi so bili nagradjeni: Metalac (Varaždin), Majdan (Duča Resa), Traktorska postaja Leskovec, Telovadno društvo Prilep in Telovadno društvo Tezno pri Mariboru.

Telovadna društva so bila nagrajena s telovadnim orodjem ter športno opremo za telovadnice. Med drugimi so bili nagradjeni: Dom učencev v gospodarstvu opekarne Gorica in Litostroj Ljubljana.

KLUBI LJUDSKE TEHNIKE so prihranili našim tovarnam velike vsote

Kot najboljše klube Ljudske tehnike v naših tovarnah lahko smatramo klub tehnike v tekstilni tovarni St. Pavel, klub tehnike emajlirane posode Celje in klub tehnike pošte Celje. Najboljše uspehe pri delu v organizaciji Ljudske tehnike imata tovariša Miroslav Školc v tovarni elektrovkovinarske Maribor ter Rudi Peperko, sekretar okrajnega odbora za Ljudsko tehniko Celje.

Oddelek za Ljudsko tehniko pri GO ZSS predlaga za nagrado v soglasju z okrajnim svetom Celje in okrajnim odborom za Ljudsko tehniko klub tehnike v tekstilni tovarni St. Pavel znesek 30.000 dinarjev.

Klub tehnike v tekstilni tovarni St. Pavel ima šest krožkov, ki so v glavnem proizvodnega značaja, in sicer novatorski, kemični, fotoamaterski, radioamaterski, avto-moto in krožek mladih tehnikov, kamor so vključeni v glavnem otroci delavcev.

Leta 1949 je vodstvo tovarne nagradilo naslednje predloge krožka novatorjev in racionalizatorjev: racionalizator Ivan Kolar je s predlogom, da bi izdelovali adjustirno vrvico, katere v zadnjem času niso dobivali in je bilo adjustiranje blaga resno ogroženo, prihranil na leto okoli 40.000 din. Racionalizator ing. Zoran Pipuš je prihranil okoli 366.000 din, ker je predlagal, da bi dodajali apliflot AS med redukcijska barvila, s čimer je bila povečana izdatnost barvanja. Predlog so začeli izvajati v letošnjem septembru. Vodja krožka Nande Lesjak je predlagal, da bi zaradi štednje z barvo apretirali blago v mokrem stanju. Letni prihranek znaša okoli 200.000 din. Predlog bodo začeli izvajati, čim bodo pripravljene črpalke. Racionalizator Jože Rojnik je predlagal barvanje mokrega blaga, s čimer porabijo manj barv in prihranijo okoli 150.000 din. Da bi prihranili barve, je racionalizator Jože Kisovar predlagal ekrajanje gumi-nanašalnih valjev na tiskarskih strojih.

Zaradi racionalizatorskih predlogov prihranijo v tekstilni tovarni St. Pavel letno 702.000 din.

Nadalje predlaga oddelek za Ljudsko tehniko pri GO ZSS za nagrado klub

tehnike Tovarne emajlirane posode v Celju. Nagrada znaša 20.000 din.

V klubu tehnike Tovarne emajlirane posode v Celju so sprejeli od 40 predlagateljev 37 predlogov raznih racionalizatorjev in novatorjev. Prihranki znašajo okoli 4.000.000 dinarjev.

Krožek racionalizatorjev šteje osem članov in je bil ustanovljen v Tednu tehnike. Na študijskih sestankih so temeljito proučili izume in tehnične izpopolnitve ter uredbo o odškodninah in nagradah izumiteljev, novatorjev in racionalizatorjev. Obvezali so se, da bodo drug drugemu pomagali pri izvajanju racionalizacij.

Do Dneva republike je Rudolf Vajdič izpolnil obveznost, izdelal je pripravo za strojno upogibanje žičnih ročajev. S tem se je povečala hitrost proizvodnje od 100 na 265%. Jože Šajna je izboljšal izdelavo ovalnih škatel in znižal izmečke od 80 na 20%. Obrat fine mehanike je izdelal stroj za impregniranje trakov za pisalne stroje.

Kot tretji najboljši klub tehnike je bil predlagan za nagrado klub tehnike pošta Celje v znesku 10.000 din.

Klub tehnike pošta je vse sklepe, sprejete v Tednu tehnike, izpolnil in pritegnil v delo kluba še 44 tovarišic, tako da šteje klub tehnike 66 članov. Sedem članov kluba je že opravilo izpit za kvalificirane mehanike. Iz starih delov so sestavili deset inductorjskih aparatov, ki so že v prometu, in tri večje telefonske naprave opremili s klicalnimi napravami.

Oddelek za Ljudsko tehniko pri GO ZSS predlaga tov. Miroslava Školca za nagrado 10.000 din za njegovo prvovalno delo, Strojni ključavničar Miroslav Školc, sedaj obratovodja, je skupno s starejšimi člani sindikata in mladinci izdelal stroj, ki bi stal podjetje 60.000 din. Stroj so namreč izdelali iz raznih odpadkov, iz odpadkov so izdelali tudi stroji za brušenje ohišja elektromotorjev. Omenjeni stroj bi morali drugače nabaviti iz inozemstva.

Tudi prvovalnega in zaslužnega Rudija Peperka predlaga oddelek LT pri GO ZSS za nagraditev z 10.000 din.

Tovarna aluminija v Strnišču vzgaja strokovni kader

Ena največjih tovarn v Jugoslaviji in največja tovarna glinice in aluminija v Srednji Evropi bo potrebovala za polovičen pogon dnevno 2500 strokovnih delavcev z inženirji, tehniko in mojstri. Ker bo tovarna začela obratovati še pred zaključkom prve petletke, se že danes sprašujemo, odkod bodo ti strokovni kadri prišli.

Uprava podjetja je s tečajji vzgojila že lepo število tehničnih risarjev, laborantov, kakor tudi kvalificiranih in polkvalificiranih delavcev. Posebno skrb povečajo vzgoji učencev, ki bodo po končani učni dobi zasedli mesta kvalificiranih delavcev kot ključavničarjev, kovačev, mehanikov, električarjev.

Da si bodo ti kadri pridobili še večje znanje, so se v Strnišču ustanovili razni krožki, kakor n. pr. elektro- in radioamaterski krožek, avto-motokrožek, najmlajši pa imajo svoj modelarski krožek. Člani teh krožkov so se zbrali 11. novembra na ustanovno skupščino kluba Ljudske tehnike, kjer so podali poročila o delu svojih krožkov ter izbrali odbor kluba Ljudske tehnike.

Odraz pomoči klubu LT s strani uprave podjetja je že precej viden, saj si je radioamaterski krožek uredil lepe časne prostore v stanovanjskem bloku, avto-krožek si pa tudi že urejuje svoje prostore, istočasno pa mu je uprava podjetja podarila osebni avtomobil v popolno last.

V okviru kluba tehnike bodo organizirali še druge krožke, in sicer: krožek strugarjev, varilcev, kemičarjev itd. Na tej skupščini so sprejeli sklep, da si bodo morali tudi naši inženirji in tehnični ustavniki svoj krožek, v katerem bodo razna tehnična predavanja in posvetovanja, da bodo lahko začeli s predavanjem članov kluba tehnike na vseh področjih tehnike.

Kolektiv tovarne glinice in aluminija je zelo ponosen, ker sodeluje pri gradnji največje tovarne v Srednji Evropi. Nestrno pričakuje dneva, ko bo tovarna začela obratovati, čeprav se zaveda tudi svojih dolžnosti in nalog, ki so postavljene pred sam kolektiv, posebno pa važnost Ljudske tehnike, ki jo ima ta Titovi Jugoslaviji.

Tovarna hlačevine v Celju hoče izpolniti plan

Tovarna hlačevine je po zaslugi vsega kolektiva na čelu s partijsko in sindikalno organizacijo prejela za prvo polletje prehodno zastavo kot najboljši kolektiv tekstilne industrije Slovenije. Prve mesece drugega polletja je vse kazalo, da ne bo nobenih večjih motenj glede surovin, toda po zaslugi naših »prijateljev« na vzhodu je v mesecu septembru primanjkovalo preje. Obstajala je nevarnost, da plan ne bodo izpolnili do 29. novembra, kakor se je kolektiv obvezal ob prejemu prehodne zastave za prvo polletje. Zaradi pomanjkanja surovin je bil izgubljen kompletni mesečni plan. Proti koncu meseca oktobra pa je tovarna prejela v zadostni količini raznih surovin. Partijska organizacija, uprava podjetja in sindikat so na večjih sestankih agitirali, kako organizirati delo tako da bo izgubljen mesečni plan ali 8% od celotne letne proizvodnje izvršen poleg ostalega dela v proizvodnji, ki je sedaj, ki je dovolj surovin, v polnem razmahu. Na pobudo mladinske organizacije, ki je v tem kolektivu zelo aktivna, so začeli z reorganizacijo prejšnjih brigad. Na novo so organizirali 17 proizvodnih brigad, od teh so 4 mladinske. Z novo postavljenimi brigadami pa so pridobili veliko delovnih moči, da so organizirali poleg dveh še tretjo izmeno.

14. novembra so začele novopostavljene brigade tekmovali in nekatere visoko preseglajo svoje plane.

Primer Tovarne hlačevine, kako s pravilno organizacijo dela in organizacijo proizvodnih brigad pritežiti del moči, obenem pa dvigniti proizvodnjo, je pomembna vredno. V Celju so namreč delateri manjši pa tudi večji kolektivi,

ki se sedaj v zadnjih dneh borbe za izpolnitev plana ne znajdejo. Nekateri direktorji podjetij in predsedniki sindikalnih podružnic tekajo sem in tja, telefonirajo na vse močote strani: »Dajte nam delovno silo, ne moremo naprej, plan je v nevarnosti« itd. Tak način dela je svojstven za tako imenovane »paničarje« in se pojavlja zlasti pri tistih podjetjih, kjer se uprave podjetij v svojem delu ne naslanjajo na partijsko in sindikalno ter mladinsko organizacijo.

Vse primere glede proizvodnje rešujejo v tkalnici hlačevine: uprava podjetja, partijska in sindikalna organizacija skupno, upoštevajoč pri tem razne predloge najboljših delavk.

Sindikalna organizacija je vzorno urejena, uprava ima napravljen trimesečni načrt, kamor so zajeti vsi sektorji dela, vendar bi morale uprave ta načrt razdeliti na mesece, posamezne sestanke in politična predavanja ter delo po sektorjih planirati na tedne. Pri večmesečnih načrtih, ki niso razdeljeni na mesece in tedne, se zgodi, da se uprava v prvem mesecu zanaša na drugi mesec itd., in tako pride, da se naloge v zadnjem mesecu nakopičijo in jih ni močote izvršiti. Kulturnoprosvetna komisija bo morala svoje delo usmeriti predvsem v politično-ideološko vzgojo delavstva.

Priporočljivo bi bilo, da si predsednik in tajnik podružnice ogledata in se seznanita z načrtnim delom sindikalne podružnice Cinkarne, kjer ima uprava podjetja, sindikalna podružnica v povezavi s partijsko organizacijo točno postavljen plan za vsak mesec in to celo po dnevih.